

T.C.
MEVLANA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLANMASI VE EKONOMİSİ BİLİM
DALI

NÖBETÇİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE
OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS

FUAT SABANCI
KONYA

ŞUBAT-2016

T.C.
MEVLANA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLANMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI

**NÖBETÇİ ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE OKUL
YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ**

Fuat SABANCI

Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce kabul edilen yüksek lisans tezidir.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Vehbi ÇELİK

KONYA
ŞUBAT-2016

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY SAYFASI

Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. .... / ..... / .....

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vehbi ÇELİK

Üye : Doç. Dr. Ali ÜNAL

Üye : Doç. Dr. Erkan IŞIK

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İsmail Özgür ZEMBAT
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yapmış olduğum akademik çalışmadan elde edilen bulgular ışığında ele alarak düzenlediğim yüksek lisans tezimin etik davranış ve akademik kurallara dikkat edilerek hazırlanıp sunulduğunu, tezimin tez yazım kurallarına uygunluğunu, tezimde kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, tezimi sadece Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne verdiğimi ve bu beyanımın aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Fuat SABANCI
14/ 03 / 2016

ÖNSÖZ

Çalışmamın bütün aşamalarında bana yardımcı olan, görüş ve önerileri ile bana yol gösteren öğrencisi olduğum değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Vehbi ÇELİK' e teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans öğrenimimde bana katkı sağlayan değerli hocalarım Musa Gürsel, Ayşe Nergiz IŞIK ve Emine GÜMÜŞ' e sonsuz teşekkür ederim.

Anket verilerimin düzenlenmesinde bana vaktini ayıran çalışma arkadaşlarım Ahmet MUTLUOĞLU, Hasan DAMGACIOĞLU, Necati KABAĞCI Ebu Bekir KARACA ve kardeşim Celal SABANCI ' ya teşekkür ederim

Veri toplama aracının uygulanması sürecinde yardımcı olan Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticileri Mukadder GÜRSOY ve Servet ALTUNTAŞ' a, Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerindeki okul yöneticilerine, anketleri büyük bir titizlikle dolduran öğretmen arkadaşlarıma değerli zamanlarını ayırdıkları için teşekkür ederim.

Şubat 2016 KONYA

Fuat SABANCI

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemektir. Öğretmen ve okul yöneticilerinin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri anket yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, Konya ili Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde görev yapmakta olan okul müdürleri ve öğretmenler oluşturmaktadır.

Verilerin toplanması, birincil veri kaynaklarından ve öğretmen örneklemini teşkil eden okullara gidilerek, araştırmacı tarafından geliştirilen anketin okul yöneticilerine ve öğretmenlere uygulanması ile elde edilmiştir.

Veri setinin normallik testi için Kolmogorov-Simirnov testi yapılmıştır. Test sonucu verilerinin anlamlılık değeri 0,000 olarak elde edilmiştir. Veri seti normal dağılıma uygunluk göstermediği için, parametrik olmayan hipotez testlerinden, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Bu verilerin analizleri SPSS 21.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Görüşler arasındaki farkı belirlemek için $P < .05$ anlamlılık düzeyine bakılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğretmen ve yöneticilerin; nöbet görevi için ek ders ücreti verilmesini, nöbet görevinde öğretmen sorumluluklarını ve yapması gereken görevleri okul düzeyleri göz önünde bulundurularak nöbet görevinin kapsamının açık bir biçimde tanımlanmasını, nöbet görevi ile ilgili üniversitelerde eğitim verilmesini, öğretmenlerin adaylık süreçlerinde nöbet ile ilgili eğitim almasını, okul yönetiminin nöbetçi öğretmeni kaygıya düşüren güvenlik önlemlerini almasını, öğretmene kaygı yaratmayacak bir ortam sunulmasını ve nöbet gününde yaşanan olumsuz durumlardan dolayı adli ve idari soruşturmaya maruz kalmamaları konusunda önlemler alınmasını istedikleri tespit edilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the opinions of teachers and school administrators regarding the hall monitoring practice. Opinions of teachers and school managers which related to hall monitoring were collected by questionnaire method. The target population of this study is consisted of teachers and school managers who are working in Karatay, Meram and Selçuklu districts of Konya province.

Datum are gathered from first hand data sources and a questionnaire which is created by investigator for this study. The answers of participants of the questionnaire have been used as datum.

For test of normality Kolmogorov-Simirnov's Test is practiced. The significance level of datum's result is found as 0,000. For data set isn't suitable with normal distribution, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis H Test which are nonparametric hypothesis tests are practiced. These datum's analysis is done by using SPSS 21.00 packaged software. To determine the difference between opinions $P < 0.5$ significance level is considered.

Following findings have been reached as the result of statistical analysis.

1. Teachers and school managers want to have extra fees for hall monitoring practice
2. Teachers want to know their responsibility and duties for hall monitoring practice which they must do for different levels of schools.
3. They want to know the scope of their duties explicitly.
4. They suggest that universities should give education about hall monitoring practice.
5. They think, in the process of candidacy, candidate teachers should take education.
6. Security measures should be taken by school management.
7. They think that an atmosphere which they have no apprehension should be provided by school management.
8. Not to be exposed judicial and administrative investigation, they think that some precaution should be taken.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY SAYFASI.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ABSTACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Amacı.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.4.Tanımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Öğretmenlik Mesleği.....	5
2.2 Öğretmen.....	7
2.3.Öğretmenin Rollerı.....	10
2.4.Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları.....	17
2.5.Öğretmenin Nöbet Görevı.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modelı.....	29
3.2 .Araştırmanın Evrenı.....	29
3.3. Araştırmanın Örneklemı.....	29

3.4. Veri Toplama Aracı.....	31
3.5. Verilerin Toplanması	32
3.6. Verilerin Analizi.....	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

4.1. Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri Nelerdir? İfadesi İçin Bulgular.....	34
4.2. Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır? İfadesi İçin Bulgular.....	38
4.3. Yönetici Ve Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İçin Bulgular.....	40
4.4. Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Nelerdir? İfadesi İçin Bulgular.....	47
4.5. Yönetici Ve Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İçin Bulgular.....	49
4.6. Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İçin Bulgular.....	53
4.7. Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İçin Bulgular.....	55
4.8. Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İçin Bulgular.....	57
4.9. Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İçin Bulgular...	59

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	61
5.1.1. Araştırmanın Birinci Sorusu “Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?” İfadesi İle İlgili Sonuçlar	61
5.1.2. Araştırmanın ikinci Sorusu “Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?” İfadesi İle İlgili Sonuçlar.....	62
5.1.3.Araştırmanın üçüncü Sorusu “Yönetici Ve Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?”İfadesi İle İlgili Sonuçlar.....	62
5.1.4..Araştırmanın Dördüncü Sorusu “Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Nelerdir?” İfadesi İle İlgili Sonuçlar.....	63
5.1.5..Araştırmanın Beşinci Sorusu “Yönetici Ve Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Arasında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?” İfadesi İle İlgili Sonuçlar	64
5.1.6..Araştırmanın Altıncı Sorusu “Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?” İfadesi İle İlgili Sonuçlar	64
5.1.7..Araştırmanın Yedinci Sorusu“Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark Var Mıdır? İfadesi İle İlgili Sonuçlar	65
5.1.8..Araştırmanın Sekizinci Sorusu “Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark var mıdır?” İfadesi İle İlgili Sonuçlar	66
5.1.9.Araştırmanın Dokuzuncu Sorusu “Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Anlamlı Bir Fark var mıdır?.....	67

5.2. Tartışma.....	67
5.3.Öneriler.....	69
5.3.1.Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	70
5.2.2.Araştırmacılar İçin Öneriler.....	72
KAYNAKÇA.....	73
EKLER.....	78

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Örneklem Büyüklüğünü Gösteren Tablo.....	30
Tablo 2 Verilerin Elde Edildiği Gruba İlişkin Bilgiler.....	31
Tablo 3 One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi.....	33
Tablo 4 Yöneticilerin Nöbetçi öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular.....	34
Tablo 5 Öğretmenlerin Nöbetçi öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular.....	36
Tablo 6 Yöneticilerin Nöbetçi ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki önerileri ile ilgili bulgular.....	37
Tablo 7 Öğretmenlerin Nöbetçi ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki önerileri ile ilgili bulgular.....	38
Tablo 8 Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri Hakkında Mann-Whitney U Testi.....	39
Tablo 9 Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Tablosu.....	41
Tablo 10 Yöneticilerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları.....	45
Tablo 11 Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	48
Tablo 12 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları.....	50
Tablo 13 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları.....	52

Tablo 14 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi.....	55
Tablo 15 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	57
Tablo 16 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	58
Tablo 17 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	60

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Çağın ve toplumun ihtiyaçlarına uygun iş gücünün yetiştirilebilmesi eğitim sisteminin üç temel ögesi olan öğrenci, öğretmen ve eğitim programlarına gereken önemin verilmesine bağlıdır. Eğitim sistemini etkileyen en önemli öge ise kuşkusuz öğretmendir. Eğitim sürecinde öğretmen, diğer öğelere anlam kazandıran ve eğitimin gerçekleşmesinde büyük etkisi olan öğedir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997:21).

Öğretmen, öğrenmeye rehberlik eden kişidir. Bu süreçte öğretmenin önemli sorumlulukları, büyük fedakarlıkları vardır. Öğretme evrensel bir uğraştır. Yaşadığımız çevrede her ana baba çocuklarına, usta çırağına, öğretmenler öğrencilerine sürekli bir şeyler öğretirler. Yani sürekli bir öğretme ve öğrenme durumu söz konusudur. Ancak öğretme ve öğrenmenin iki değişik işlev olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü öğretme bir kişi tarafından gerçekleştirilirken öğrenme başka bir kişide oluşur.

Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede temel rolü öğretmenler üstlenmektedir. Bu rolü üstlenen öğretmenin etki alanı sınıf ortamıyla sınırlı değildir. Öğretim görevi sırasında öğretmenlerin, öğrencileri kişisel çalışmalara yönlitmeleri, zümre öğretmenleriyle yakın bir işbirliği sağlamaları, öğrenci ödevlerini ilgili yönetmeliğe göre inceledikten sonra geri vermeleri, sınav yönetmeliğine göre görevlendirildikleri sınavlarda bulunmaları, öğrencilerinin başarılarını ölçerek değerlendirmeleri, kanaat dönemleri sonunda verilecek karne notları için gerekli sözlü-yazılı yoklamaları yapmaları beklenir. Bununla birlikte eğitim çalışmaları sırasında öğretmenler, okul yönetiminin belirlediği günlerde okul nöbeti tutmakla, kendisine verilen eğitsel kulüpleri kurarak çalıştırmakla, öğretmenler kurulunun kararlarıyla kendisine verilen sınıfın eğitim işlerini düzenlemekle görevlidirler. Ders görevi sonunda öğretmenlerin yapmaları gereken işler bitmez. Mesai saati bitiminden sonra öğretmenlerden yıllık ders dağılım planlarını yapmaları, dersler için hazırlık yapmaları, materyaller hazırlamaları, yaptıkları yazılı yoklamaları değerlendirmeleri, öğrenci davranışlarıyla ilgili gözlem formlarını değerlendirerek öğrencinin gelişimini izlemeleri, öğrencilerinin daha iyiye ulaşması için ne gibi tedbirler alması gerektiğini inceleyip sorgulaması beklenir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda çalışan öğretmenler eğitim öğretim hizmetlerinin ve bahsettiğimiz bu kadar iş yükünün yanı sıra nöbet hizmeti de gerçekleştirmektedir. Son dönemlerde eğitim sendikaları öğretmenin nöbet görevi ile ilgili olarak eylemler ve imza kampanyaları başlatmışlardır bu durum nöbet görevinin bir sorun yarattığının belirtisidir. Bu araştırmada nöbetçi öğretmenlik uygulaması ile ilgili temel bir problem alt problemleri ile birlikte yönetici ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda irdelenmek istenmektedir. Öğretmenler nöbet hizmetlerini gerçekleştirirken sorunlarla karşılaşmakta, bu durum öğretmenlerde kaygıya yol açmakta ve eğitim öğretimin niteliğini etkilemektedir. Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almadığından ve nöbet görevinin kapsamı açık bir biçimde tanımlanmamış olduğundan dolayı öğretmen nöbet görevinde hangi görev ve sorumlulukları olduğunu net olarak bilmemektedir. Üniversitelerde ve öğretmenlerin adaylık sürecinde nöbet görevi ile ilgili eğitim de almadıklarından dolayı nöbet görevinde aksaklıklar yaşanmaktadır.

1.1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aynı zamanda araştırmanın alt problemlerini de oluşturan aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1-Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri nelerdir?
- 2-Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3-Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4-Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5-Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6-Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

7-Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

8-Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

9-Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.2 Araştırmanın Önemi

Ülkemizde mevcut eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çeşitli görev ve sorumlulukları vardır, eğitim-öğretimle ilgili sorumluluklarının ve görevlerinin yanı sıra öğretmenlerin nöbet görevi de vardır. Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ve Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinde öğretmenin nöbet görevleri ile ilgili birbirine yakın yükümlülükler yer almaktadır. Fakat öğretmen nöbet görevinin sorumlulukları, sınırları net olarak tanımlanmamıştır, bu durum okullarda öğretmen nöbet görevi ile ilgili çeşitli sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular sorumluluğu oldukça yüksek olan nöbetçi öğretmenlik görevinin nasıl yürütüldüğünü, aksaklıkların ve eksikliklerin neler olduğunu ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Bu alanda benzer bir çalışmanın olmamasından dolayı alana da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlik mesleğini ilgilendiren kanunlarda nöbet görevi tanımının olmaması, yönetmeliklerle bu boşlukların doldurulmuş olması bu konuda çalışma yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Bulguların sonucunun, yapılması muhtemel yasal düzenlemelere kaynaklık edeceği umulmaktadır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Konya ili Selçuklu, Karatay ve Meram ilçelerinde uygulanmıştır. Daha geniş bir evrende uygulanmasının daha net sonuçlar verebileceği düşünülmektedir.

1.4.Tanımlar

Öğretmen: 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde; “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır. Buna bağlı olarak devletin öğretmenlerden temel beklentisi, “Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler” biçiminde özetlenmiştir.

Nöbetçi öğretmen: İlköğretim kurumlarında; okulun bina ve tesisleri ile öğrenci mevcudu, yatılı, gündüzlü, normal veya ikili eğitim yapma gibi durumları göz önünde bulundurularak okul müdürlüğünce düzenlenen nöbet çizelgesine göre öğretmenler, normal eğitim yapan okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutarlar. Nöbet görevi, ilk ders başlamadan 30 dakika önce başlar, son ders bitiminden 30 dakika sonra sona erer. Ancak bu süre okulun özelliğine göre öğretmenler kurulu kararıyla kısaltılabilir (İKY Madde 44).

Yönetici: okulun Müdür ve Müdür yardımcılarıdır. Okulun yönetimini; kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, plân, program ve emirler doğrultusunda plânlar, organizasyon, koordinasyon görevlerini yerine getirir uygulama ve denetimini yapar. Personelin performansını değerlendirerek, yüksek verim elde etmek için tedbirler alır. Okulu ile ilgili iyileştirme önerilerini amirlerine sunar. Astlarına yetki ve sorumluluk devrederek, işlerin daha rasyonel yürümesini ve astlarının ihtiyaç duyulan alanlarda yetişmelerini sağlar. Ödüllendirilecek personeli tespit eder. Kendisine bağlı personelin sicil raporlarını doldurur. Amirleri tarafından istenildiğinde okulu ile ilgili faaliyetleri bir rapor hâlinde sunar, astlarından gelen önerileri değerlendirir. Çalışmaları ile ilgili işlerin değerlendirmesini yapar.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

Öğretmenlik mesleğinin tanımından önce eğitimin tanımını yapmakta fayda vardır. Günümüzde davranış değiştirme, bireylere istendik davranışlar kazandırma süreci olarak kabul edilen eğitimin (Ertürk, 1972; Erden, 1993; Küçükahmet, 2000; Demirel, 2006; Gözütok, 2006; Taşpınar, 2009), yerine getirmesinde rol oynayan etmenlerin en önemlisinin öğretmen olduğu söylenebilir. Öğretmen, öğretme-öğrenme sürecinin etkili biçimde işe koşulması ve sonuçta öğrencilerin erişilerinin yükseltilmesindeki etkililiği ile toplumdaki insan gücünün en önemli elemanı ve okuldaki temsilcisidir. İyi yetişmiş bir öğretmenin eğitim verdiği öğrencileriyle ilgili çıktıları da beklenen düzeyde olacaktır. Gelişmiş ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle öğretmen yetiştirmeye verdikleri önem arasında son derece sıkı bir ilişki vardır (Kaptan, 2004; Akbaşı, 2009; Arslan, 2010).

Öğretmenlik mesleğini tanımlamadan önce kısaca mesleğin ne olduğu ve belli başlı özelliklerini belirtmekte fayda vardır. Alkan'a (2000, s.195-196) göre meslek; bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir iş bölümü, insanın ve toplumun temel gereksinimlerini karşılama uğraşdır. İleri düzeyde ve statüde oluşturulan bir meslek ise profesyonel yapıdır. Meslek genelde birey, toplum, ekonomi, bilim, teknoloji, eğitim gibi çok boyutlu bir yapılanma içindedir. Birey bir meslek için doğar ve o meslek için yetiştirilmezse o birey ve mesleğin başarılı ve olumlu olması söz konusu değildir. Genel olarak bilgi toplumunda meslek adamı yetiştirmede; 1.Bilimsellik, 2.Profesyonellik, 3.Çok boyutlu genel bir temel formasyonun esas alınması, 4.Uzmanlaşma, 5.Yaşam boyu eğitimin ve gelişimin esas alınması, 6.İlgili tarafların işbirliği, 7.Bilimsel, teknolojik ve uygulama boyutlarının bütünleştirilmesi gibi hususların esas alınması gerekmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin genel özelliklerini dile getiren farklı bilim adamlarının söylemleri incelendiğinde pek çok konuda ortak beklentilerin olduğu görülmektedir. Genel anlamda mesleklerin tümü için bu ortak beklentiler, küreselleşmenin de etkisiyle “yeterlik” kavramı etrafında odaklanmıştır. Yeterlik bir görevin yerine getirilebilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumları ifade eder (Can, 2005; MEB, 2008; Şahin, 2006, Celep, 2004). Bu nedenle meslek standartları belirlenmekte ve buna göre mesleki yeterlikler oluşturulmakta ve bireyler bu yeterliklere sahip olma durumlarına göre meslek yaşamında yerini almaktadırlar.

Bir ülkenin teknolojik anlamda gelişimi ve ekonomik kalkınmasının temelinde eğitilmiş insan gücü bulunmaktadır. Eğitilmiş insan gücü ise, doğrudan öğretmenler ve öğretmenlik mesleğiyle ilgilidir. Çağın gerekleri doğrultusunda yetiştirilmiş, öğrencilerini içinde bulduğumuz zamanın özellikleri doğrultusunda eğitebilecek, bilgi teknolojilerini kullanarak bilgiye ulaşma ve kullanma konusunda donanımlı öğretmenler yetiştirmek, eğitim alanında ülkelerin birincil görevlerindedir. Çünkü eğitim-öğretim işinin doğrudan sorumlusu olan öğretmenler de sonuçta bir eğitimden geçmektedirler (Gelen ve Özer, 2008: 41). Öğretmenlik mesleği ise sınırları belirlenmiş bir alanda hizmet sunma, mesleki ehliyet ve giriş koşulları ile ilgili birtakım standartların ve bunlar üzerinde bir kontrol mekanizmasının bulunması, meslek elemanlarının işin belirli boyutları ile ilgili bağımsız karar vermesi, ekonomik durumunun ve prestijin yüksek olması gibi birtakım ölçütleri tam olarak karşılamadığı için, “hukuk” ve “tıp” gibi alanlar yanında, “yarı meslek” ya da “yeni gelişen bir meslek” olarak kabul edilebilir (Öztürk, 2002: 18).

Öğretmenlik mesleği her şeyden önce insanları, okumayı, öğretmeyi sevenlerin tercih ettiği bir meslek olarak düşünülür. Bu meslekte başarılı olabilmek için öncelikle çocukları sevmek gerekir. Buna göre her şeyden önce öğretmenlikte sevgi ön koşuldur. Öğretmen olacak birinin; paylaşımcı, öğretmeyi seven, hiçbir öğrenci arasında ayırım yapmayan, her şeyden önce sabırlı olması gerekmektedir. Ayrıca hoşgörü ve anlayış bunlar arasında önemli bir özelliktir. Öğretmen her türlü olumsuzlukları tahmin edebilmeli, bunlar için gerekli tedbirleri alabilmelidir (Küçüköğlü ve Kaya, 2007: 213). Kısaca özetlemek gerekirse, çağdaş toplumun öğretmeni bilgili, sürekli kendini yenileyen, geniş bir dünya görüşüne sahip, insanı ve toplumu tanıyan, sorun çözme becerilerine sahip, teknolojiyi kullanabilen, sınıf ve okulu tüm imkânları ile kullanarak aktif öğrenme ortamına dönüştürebilen ve en önemlisi sürekli

öğrenmeyi bir ilke haline getirip benimseyen ve bu çevredeki tüm rolleri üstlenerek toplumun çok yönlü gelişmesine katkıda bulunan bir meslek erbabı olmak durumundadır (Oktay, 1998).

Her mesleğin olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin de kendine özgü birtakım özellikleri vardır.

Erden (2005), öğretmenlik mesleğinin özelliklerini kısaca şöyle özetlemiştir.

1. Öğretmenlik tüm ülkelerde en yaygın olarak görülen mesleklerden biridir. Öğretmenlerin bir ülkedeki 6-18 yaş arasındaki tüm çocukların eğitiminden sorumlu oldukları ve ülkenin gelişmişlik düzeyine göre 30-60 öğrenciye bir öğretmen düştüğü göz önünde bulundurulursa, bir ülkenin öğretmen ihtiyacı tahmin edilebilir.

2. Öğretmenlerin büyük bir kısmı devlet memurudur. Tüm toplumlarda eğitim, devletin kontrolü altında yürütülür ve ilköğretim hemen hemen tüm ülkelerde parasız ve zorunludur. Bu nedenle öğretmenlik mesleğini yürütenlerin büyük bir kısmı devlet memuru statüsünde çalışmaktadır.

3. Öğretmenlik mesleğini daha çok toplumun alt sınıflarından gelen bireyler seçmektedir. Ülkelerin çoğunda öğretmenlerin orta ve alt gelir gruplarının ailelerinden geldiği belirlenmiştir (Tezcan, 1996). Ülkemizde de bu durumu destekleyen çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Çelenk, 1998).

4. Öğretmenlik mesleğinin geliri düşüktür. Diğer mesleklerle karşılaştırıldığında öğretmenlerin gelir düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmektedir. Bunun başlıca nedeni, meslekte çalışanların sayısının fazlalığı ve memur statüsünde olmalarıdır.

5. Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü çok yüksek değildir. Öğretmenlerin gelir düzeyinin düşük olması, eğitim verdiği grubun yaşının ve bilgi seviyesinin az olması, mesleğin statüsünü düşürmektedir.

6. Mesleği değiştiren ve terk edenlerin oranı yüksektir. Öğretmen maaşlarının ve mesleğin statüsünün düşük olması, öğretmenleri genellikle başka alanlarda çalışmaya iter. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinde alan değiştirme oranı oldukça yüksektir.

7. Öğretmenlik mesleğini genelde kadınlar tercih etmektedir. Yapılan araştırmalar özellikle gelişmiş ülkelerde ve okul öncesi eğitim ile ilköğretim kademelerinde kadın öğretmenlerin daha çok olduğunu göstermektedir (Küçükahmet, 1975).

Öğretmenlik mesleği yetişmekte olan nesli, ailesi, çevresi, milleti, devleti ve vatani için daima yararlı, yapıcı, yaratıcı, iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirme sanatıdır.

Öğretmenlerin yetiştirdiği bu insanlar, ailesini ve milletini mutlu kılar, yurdunu kalkındırır, devletini güçlendirir. Bu bakımdan, milletimizin, yurdumuzun ve devletimizin geleceği, ekonomik yönden kalkınması her şeyden önce öğretmenlerin mesleklerinde göstereceği başarıya bağlıdır (Tekişik, 1996).

Öğretmen, yalnız kusursuz öğretme yetenekleri ile değil, aynı zamanda yaşama biçimi ile de örnek alınacak ahlaki bir modele dönüşür. Yani bu anlamda öğretmen, öğrettiklerini örnek olarak yaşayan ideal biridir. Diğer yandan, öğretmenlik yalnızca birtakım bilgilerin aktarılmasını kapsayan bir süreç olmanın ötesinde, genç nesillere değerler kazandırılması hedefini de içeren bir meslektir (Şentürk, 2009; Toprakçı, Bozpolat ve Buldur, 2010).

Öğretmenlik, belirli bilgi ve becerileri kazandırmaktan öte bireyin toplumsal yeteneklerinin ve kişisel gelişiminin sağlanmasını hedefleyen bir insanlık mesleğidir. Öğrenciler öğretmenin verdiği bilgilerden daha çok davranışlarından etkilenmekte, öğretmenler özellikle mesleğe, öğrenciye ve okul çalışmalarına yönelik tutumlarıyla, öğrencilerin öğrenmesini ve kişilik gelişimini etkilemektedir (Gürkan, 1993; Küçükahmet, 1998).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde; “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır. Buna bağlı olarak devletin öğretmenlerden temel beklentisi, “Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler” biçiminde özetlenmiştir.

2.2 ÖĞRETMEN

Öğretmen, öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak ve uygun bir fiziki ortam yaratarak öğrenmelerini sağlayan, onları önemseyen ve eğitim-öğretimde aksayan bir durum varsa gidermek için çabalayan bir kişi olarak tanımlanabilir. Eğitim sisteminin başlıca öğelerini, öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziki ve finansal kaynaklar ile eğitim programları oluşturmaktadır. Bunlar içinde ise en temel öğe olarak öğretmenlik göze çarpmaktadır. Eğitimin niteliği ve kalitesi de öğretmenin niteliğiyle eş değer tutulabilir. Bu anlamda eğitim sistemi içerisinde görev alacak öğretmenlerin, gerek

hizmet öncesinde, gerek hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmesi, öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirmesi, eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden önem taşır (Şişman, 2008: 191). Genel anlamda öğretmenlik, bir alanda uzmanlık gerektiren ve belli bir formasyonu olan bir meslek olarak tanımlanırken, meslek ise bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş, sürekli uğraş demektir. Buna göre öğretmenlik mesleğini, öğretmenin geçimini sağlamak için, aldığı pedagojik formasyon ile eğitim-öğretim faaliyetini sürdürmesi olarak da tanımlanabilir. Bir yaşamsal etkinlik olgusu olan meslek; toplumsal, kültürel ve ekonomik yapının ve teknolojinin gerektirdiği bir iş bölümü sonucu ortaya çıkar. Meslekler, genellikle gelişmemiş toplumlarda geleneksel olarak babadan oğula veya anadan kıza geçer, az gelişmiş toplumlarda usta-çırak ilişkisiyle öğrenilir, gelişmiş toplumlarda ise örgün eğitimle kazanılır. Çağdaş toplumlarda ise belirli sertifikalar gerektiren profesyonel bir uğraş niteliği kazanır. Bu olgu diğer çoğu meslekler gibi öğretmenlik mesleği için de geçerlidir (Akbaşlı, 2009: 277). Bu bağlamda öğretmenliğin profesyonel bir meslek olduğu ve bir formasyonunun olması gerektiği görüşü hâkimdir.

Öğretmen; bir eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biridir. Sistemde yer alan bütün öğelerin, yetiştirilecek öğrencilerin daha yaratıcı ve verimli olması için niteliklerinin artırılması gereklidir. Bu nedenle daha nitelikli öğretmene, daha çağdaş öğretim programlarına, daha uygun fiziksel ortamlara, daha kaliteli yönetime ve daha istekli öğrencilere gereksinim duyulmaktadır (EARGED, 2009). Duman'a (1991: 6) göre öğretmen, resmi ve özel bir eğitim kurumunda çocukların veya gençlerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmek veya bu amaçla yetiştirilmiş ve yön vermekle görevlendirilmiş kimsedir. Öğrenmek; her bir birey için, ömür boyu sürdürülebilir bir eylemdir. Yaşam boyunca devam eden öğrenmenin sisteme oturtulduğu, tercih edilen alanların teknik olarak pekiştirilip geliştirildiği ve tüm bunların yanında çocukluktan itibaren oluşturulan toplumsal yaşam gereklerinin yine ortak alanlarda uygulamalı olarak model oluşturulduğu yerler, eğitim-öğretimde en faal olan okullardır. Bu sayılan özellikler ve bu özellikler ile öğrenci arasında kurulabilecek bağlantıyı sağlayan kişi ise öğretmendir. Bundan dolayı üzerinde en çok durulması, gelişimi ve gerekleri üzerine en çok önem verilmesi gereken kişiler, öğretmenlerdir (Alparslan, 2010: 225). Öğrencilerin iyi yetiştirilmesi, eğitim etkinliklerinin verimli ve yararlı olması, eğitimde amaçlara ulaşılabilmesi ile eğitim politikalarının hedeflerine varabilmesi, her şeyden önce iyi yetişmiş ehliyetli öğretmenlerin varlığıyla

mümkündür (Celkan, 1989: 163). İyi yetişmiş öğretmenler ülkenin eğitim politikasında belirtilen hedeflere ulaşmasında çok önemli konumdadırlar.

Başaran'a (1992: 15) göre öğretmen, öğrencilerinin davranışları üzerinde çalışır, eğittiği her öğrencisinin, önceden saptanmış amaçlara ulaşmasına yardım eder ve onların istenilen davranışlara sahip birer kişi olmasını sağlar. Bu açıklamadan yola çıkacak olursak, öğretmen; öğrencisinin davranışlarının mimarıdır. Öğretmenin görevi öğrencilerine Milli Eğitim'in amaçlarına uygun planlanmış yaşantılar hazırlayarak, onların yaşantıları yoluyla davranışlarında değişimler oluşturmaktır. Öğretmen bu görevini geliştirmek için şunları yapar:

- a. Öğrencilerini bütün yönleriyle tanır,
- b. Öğrencilerini ulaştıracağı eğitim hedeflerini saptar,
- c. Öğrencilerinin öğrenim yaşantılarını düzenler,
- d. Öğrencileri için öğrenmeye elverişli bir ortam hazırlar,
- e. Öğrenim yaşantılarını gerçekleştirir,
- f. Öğrencilerinin öğrenmelerini ölçer ve değerlendirir.

Milli Eğitim Temel Kanununun (1973) 43. Maddesine göre öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır. Öğretmenler bu üç unsurun yeterliklerini kazandıkları takdirde mesleklerini daha kaliteli bir şekilde icra edebilirler.

2.3.ÖĞRETMENİN ROLLERİ

Birbiriyle ilişkili birtakım davranış örnekleri, bir toplumsal işlev etrafında toplandığında, bu birleşime toplumsal rol denir. Örneğin, bir aile üyesi bazı tutum, davranış örneklerine uyduğu takdirde, onları gerçekleştirdiğinde rolünü yerine getirmiş sayılır. Yani toplumsal rol, bireyden beklenen davranışların bütünüdür. Herkesin birçok rolü vardır. Babalık, analık, memurluk, öğretmenlik vs. gibi (Tezcan, 1999: 291).

Öğretme-öğrenme süreci içerisinde öğretmenden beklenen özellikleri sıralamak amacıyla oluşturulan çoğunlukla birbiri ile binişik bir özellik gösteren uzun listeler bulmak

mümkündür. Bu durum öğretmenlik mesleğinin hem karmaşık bir rol yapısının bulunduğunu hem de icra edilmesi zor bir iş olduğunu göstermektedir (Özyurt, 1999:48).

Küçüköğlü ve Kaya (2007: 214-215) rolü; toplumda belirli bir statüde ve konumda bulunan bir bireyden göstermesi beklenen davranışlar olarak tanımlamaktadırlar. Bir rolün iyi oynanabilmesi rolü oynayacak kişinin, o rolün gereklerine uygun olarak yetiştirilmesiyle olanaklıdır. Öğretmenin rolü bir bakıma onun öğretmenlik anlayışına dayanır. Öğretmenlerin rolleri konusunda rol oluşumundaki değişik etkenlerden kaynaklanan farklı görüşler vardır. Bu farklılıklar, rollerin çeşitli şekillerde gruplanmasına neden olmuştur.

Bir ülkenin geleceğinin mimarı öğretmenlerdir. Mühendisini, doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirenler hep öğretmenlerdir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler çok önemli roller oynamaktadır. Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir (Özden, 1999).

Öğretmeni toplum içerisinde bir birey olarak düşündüğümüzde çeşitli rolleri vardır. Öğretmenin asıl rolünün sınıf içi öğrenmeleri gerçekleştirmek olduğu bilinse de bununla beraber, okulun tamamını yakın ve uzak çevreyi uygun eğitim ortamlarına dönüştürmek de önemli rolleri arasında yer almaktadır (Öztürk, 2002).

Şişman'a (2008) göre öğretmen rolleri; temsilcilik, liderlik, bilgi kaynağı, arabuluculuk, hakemlik, yargıçlık, eğiticilik/disiplincilik, ana-babalık, rehberlik/sırdaşlık ve danışmanlık/nasihatçilik başlıkları altında toplamıştır. Enderlin ve Lampe'a (2002) göre öğretmen yeterliğini arttırmak için öğretmenler öğrencilerin eğitimi için etkili olabilecek şekilde davranabileceklerine inanmalıdır. Öğretmenler öğrencilere sundukları ve gösterdiği rollerinde etkili olabilme ile ilgili kararları ve kapasitelerini tanımlamalıdır. Bu kararlar, öğretmenin yeterlik duygusunun ortaya çıkmasını ve var olan yeterlik duygusunun artmasını sağlamak için neler yapabilecekleri üzerine odaklanmalıdır (Enderlin ve Lampe (2002) akt. Sünbül ve Arslan, 2007).

Öğretmen rolleri ilgili alan yazında (Açıköz, 2007; Çeliköz, 2003 akt. Karagöz, 2009; Şişman, 2007) aşağıda kategorilerde olduğu biçimde de ele alınmıştır:

Model Olma: Öğretmen öğrencilere davranışlarıyla örnek olmalıdır.

Rehber Rolü: Öğretmen, öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenerek, onların çözümünde yardımcı olmak durumundadır.

Sosyolog: Öğretmen, öğrencinin kültürel değerler doğrultusunda sosyalleşmesine katkıda bulunmalıdır.

Yargıç: Öğretmen, çeşitli durumlarda haklıyı haksızı, iyiyi kötüyü, suçluyu suçsuzu ayırt eden biridir.

Yönetici: Yönetimsel işleri yapan sınıftaki düzeni, dersin akışını sağlayan kişidir.

Ana-baba: Öğretmen, özellikle okulöncesi eğitim ve ilköğretimde, yerine göre öğrenciler için bir ana-baba konumunda olarak onların her türlü sorunlarıyla ilgilenmek durumundadır.

Bilgi Kaynağı: Öğretmen, uzmanlık alanıyla ilgili bilgileri yayan, öğreten, aktaran biridir.

Arabulucu: Öğretmen, bireyler ve gruplar arası çatışmalarda, zaman zaman bir ara buluculuk rolü üstlenmek durumundadır.

W.R. Mann, yapmış olduğu çalışmada öğretmenin rolünü altıya ayırmaktadır (Özyurt, 2000):

Uzman rolü: Bilgi nakli, kavramlar ve dalın ya da alanın perspektifleri. Rolün gereği olan etkinlikler: dinlemek, mesleki hazırlık, ders organizasyonu, ve öğretim materyallerinin sunulması, soruların cevaplandırılması.

Otorite rolü: Amaçlar koyma ve amaçlara erişebilmek için yöntemler belirleme. Rolün içerdiği etkinlikler: yapı ve kalite ölçütlerinin belirlenmesi, sonucun değerlendirilmesi.

Sosyalizasyon ajanı rolü: Kursa ilişkin amaçları ve yükselebilmek perspektiflerini aydınlatma, öğrencileri bu yönde hazırlama. Rolün içerdiği etkinlikler: dal bilimcilerinin çoğu tarafından kabul edilen ödüllendirmeleri ve beklentileri belirtmek.

Destekleyici rol: Öğrencinin kendi doğallığına uygun olarak yaratıcılığını teşvik etmek, onun öğrenim güçlüklerini aşmaya yardım etmek. Rollerin içerdiği etkinlik: öğrencileri geliştirmek, onların ilgilerinin ve yeteneklerinin bilincini daha duyarlı hale getirmek, öğrencilere yardım etmek, onlara amaçlara erişmek ve engelleri kaldırmak konusunda kavrayışı ve problem çözme yetisini kullanmayı öğretmek.

Benlik ideali rolü: Özel bir alanda entelektüel bir araştırma konusunda gayrete gelmeyi, heyecan duymayı, değer takdirinde bulunmayı öğretmek. Rolün içerdiği etkinlik: esasta öğrencinin kendine özgü maddi ve tinsel açmalarının çaba göstermeye değer olduğunu açıklamak.

Bireysel şahıs rolü: İnsan olarak değerlendirilmek ve öğrenciyi insan olarak değerlendirmek için gerekli olan onun entelektüel aktiviteleri için insani ihtiyaçların ve yetilerin tüm denetimini aktarmak. Rolün içerdiği etkinlikler: üzerinde çalışılan görevden ayrı olarak yaşandığının anlaşılacağı şekilde davranmak, öğrencileri açıklığa ve serbestliğe cesaretlendirmek için güven verici ve sıcak kalpli olmak (Özyurt, 2000:18,19).

Öğretmenin liderlik rolü: Günümüzde liderliğin çeşitli türleri olması sebebiyle pek çok liderlik tanımı da mevcuttur. Eğitimde liderlik neler getirir, eğitim ve liderlik eğitimi arasındaki ilişki nasıldır? Bir anlamda eğitim sürecinde bulunmanın, liderlik öğrenimi olduğu ifade edilebilir. “Eğitim” kelime olarak Latince’de rehberlik etmek anlamındaki “educare” kelimesinden gelir. Eğitimcilerin liderlik davranışlarını göstermeleri beklenir. Ancak bu liderliğin hangi modellere dayandırılması gerektiği de önemlidir. Diğer pek çok süreçte olduğu gibi, eğitimde de yeni yapılanmalara ve yeni liderlik modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çağdaş liderlerin işi, yeni liderlik modelleri arasından yeni örgütsel modeller yaratmaya yardımcı olmaktır (Urbanski ve Nickolaou, 2006; Akt:Can,2006). Aynı zamanda yapılan eyleme ve yapanın konumuna göre de farklı liderlik rolleri ve teorileri ortaya çıkmıştır. Eğitimsel liderlik, öğretim liderliği, yönetim liderliği, öğretmen liderliği gibi (Çelik, 1999).

Öğretmen liderler, çalıştıkları okuldaki tüm kararlarda katılımcı davrandıkları gibi sınıf içindeki ve dışındaki tüm çevrelere katılımı önemserler. Sınıf yönetiminde katılımcı davranıp gereklerini yerine getirirler. Demokrasinin gerçekleşmesi kendiliğinden olmaz onu yapacak itici güç liderliktir. Demokrasi özgür bir toplumu farklı şeylerle devamlı dinç tutmaktır (Bursalıoğlu, 2002). Öğretmen liderler, kişilerin yüksek performans ve kalite isteklerini karşılayabilecek davranışta bulunurlar. Etkili lider öğretmenler öğrencilerin tümü için uygun öğrenme ortamları hazırlama şuurundadırlar. Sınıf içi yapılacak etkinliklerin belirlenmesi, seçilmesi ve uygulanmasında öğrencilerle birlikte hareket ederler. (Çelik, 1999).

Çelik'e göre öğretmen liderliğinin hem resmi hem de resmi olmayan iki yönü vardır: Lider öğretmen, başöğretmen, bölüm başkanı, okulun yönetim kurulunun üyesi ve akıl hocası gibi rolleri yerine getirmektedir. Öğretmenin liderlik rolleri, onun geniş görev alanın beklentilerini karşılamaya çalışmaktadır. Öğretmen okul düzeyinde karar verme sürecine katılma, kollektif mesleki gelişimi teşvik etme ve okulu geliştirme sürecine katılma gibi etki alanı çok geniş olan görevleri yerine getirmektedir. Öğretmenin liderlik davranışının informal boyutu formal boyutundan daha fazla ağırlık taşımaktadır. İnfomal lider olarak öğretmen, okulu geliştirme projelerine gönüllü olarak katılma, öğrencilerin sorunlarıyla özel olarak ilgilenme ve okulu geliştirme konusunda yeni fikirler geliştirme gibi rolleri de oynamaya çalışmaktadır (Leitwood, Jantzi ve Steinbach, 1999; Akt: Çelik, 2003).

Öğretmenin liderliği, bütün öğrenciler için öğrenme ve öğretimin kalitesini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Öğretmenin bugünkü liderlik rolü, sınıfta bir değişme yapmaksızın eğitimsel değişimin gerçekleşmeyeceğini ortaya koymaktadır. Lider öğretmenler öğrencilere yardımcı olduğu gibi, diğer öğretmenlere de yardımcı olmaktadır. Öğretmenin yaptığı göreve bağlı olarak, gösterebileceği liderlik davranışları şunlardır: 1. Güvene dayalı ilişki geliştirme, 2. Örgütsel koşulları belirleme, 3. Öğrenme ve öğretme sürecini yönetme, 4. Öğretmenlerin bağlılığını sağlama, 5. Görevi yönetme (Lieberman, Soxl ve Miles, 1988; Akt: Çelik, 2003).

Lider öğretmen, sınıf içindeki liderlik yetilerini toplumsal liderlik biçemleriyle besleyen kimsedir. Demokratik bir toplumdaki lider öğretmen, böyle toplumların bir özelliği olan örgütlenme gerçeğinden hareketle, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel haklarını korumak ve eğitim-öğretim ortamını güçlendirmek amacıyla örgütlülüğe inanır ve aktif olarak katılır (Coşkun, 1996; Akt: Mustan, 2002). Öğretmenin liderlik rolü ayrıca, yukarıda değinilen gelişmiş toplumsal rol bilinci ile de bağdaşabilen, farklı bir alandaki rolünü de içermektedir. Bu da, öğretmenin, dünyanın kültürler arası bir yapıyı desteklediği bir zamanda, çok kültürlülük bilincini teşvik ve saygıyı oluşturmada liderlik yapması anlamına gelmektedir (Taylor, 1997; Akt: Mustan, 2002).

Çelik'e göre bürokratik okul yöneticileri öğretmenlerden tamamen soyutlanmışlardır. Fiziki olarak öğretmenlere çok yakın, fakat psikolojik olarak öğretmenlerden çok uzaktır. Öğretmenler odasına günlerce girmeyen, öğretmenlerle arasına psikolojik duvarlar ören

yöneticilerin öğretmenlere öğretmenlik yapması çok zordur. Okul yöneticileri bilgiyi kendi tekelinde tutarak, oynayacağı öğretmenlik rolünü etkisiz hale getirebilir. Kimi okul yöneticileri mevzuatla ilgili bilgileri özellikle öğretmenlerden saklamaya çalışır. Çünkü bu yöneticilere göre; öğretmen mevzuatı ne kadar iyi bilirse, hakkını da o kadar iyi korur. Dolayısıyla, mevzuatı bilmeyen öğretmenleri yönetmek daha kolaydır. Okul yöneticisinin bilgiyi kendine saklaması, aslında bilginin gücünü de zayıflatır. Çünkü bilgiyi öğretmenle paylaşan yönetici, bilginin gücünden daha çok yararlanır (Çelik, 2013).

Yukarıda belirtilen öğretmen görev, rol ve sorumlulukları dışında özel eğitim kurumlarında görevli olan eğitim personelinin görev, yetki ve sorumluluğu ise; “okullar dışındaki kurumlarda görevli eğitim personeli, öğrenci veya kursiyerlerin başarısının artırılması ve programlar doğrultusunda en iyi şekilde yetiştirilmeleri için gerekli çalışmaları yürütme ve kurum müdürünün vereceği diğer görevleri yapma” (MEB, 2012) olarak belirtilmiştir. Yukarıda belirtilenler ışığında; eğitim sisteminin en temel ögesi olan, resmî ya da özel eğitim kurumunda görevli olan öğretmenin, eğitim ve öğretim sürecinde çok önemli roller üstlendikleri açıkça görülmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun (1973) 22. maddesinde; ilköğretimin 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsadığı ve ilköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu belirtilmekte olup; ilköğretimin öneminden dolayı ülkemizde; ilköğretim Kurumları Yönetmeliğinde, Türk Millî Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda,

- a) Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlamak,
- b) Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslar arası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırmak,
- c) Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak,
- d) Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu yurttaşlar olarak yetiştirmek,

- e) Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, sosyal, kültürel, eğitsel etkinliklerle millî kültürümüzü benimsemelerine ve yaymalarına yardımcı olmak,
- f) Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,
- g) Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak kişisel sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için gerekli bilgi ve beceri, sağlıklı beslenme ve yaşam tarzı konularında bilimsel geçerliliği olmayan bilgiler yerine, bilimsel bilgilerle karar verme alışkanlığını kazandırmak,
- h) Öğrencilerin becerilerini ve zihinsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü gelişmelerini sağlamak,
- ı) Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, çağdaş teknolojileri etkili biçimde kullanabilen, plânlı çalışma alışkanlığına sahip estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olarak yetiştirmek,
- i) Öğrencilerin ilgi alanlarının ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamak, meslekleri tanıtmak ve seçeceği mesleğe uygun okul ve kurumlara yönleltmek,
- j) Öğrencileri derslerde uygulanacak öğretim yöntem ve teknikleriyle sosyal, kültürel ve eğitsel etkinliklerle kendilerini geliştirmelerine ve gerçekleştirmelerine yardımcı olmak,
- k) Öğrencileri ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, verimli, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilen bireyler olarak yetiştirmek,
- l) Doğayı tanıma, sevme ve koruma, insanın doğaya etkilerinin neler olabileceğine ve bunların sonuçlarının kendisini de etkileyebileceğine ve bir doğa dostu olarak çevreyi her durumda koruma bilincini kazandırmak,
- m) Öğrencilere, bilgi yüklemek yerine onlarda zekâyı ve yaratıcı düşüncüyü ortaya çıkarmak, onlara bilgiye ulaşmanın yöntem ve tekniklerini öğretmek,
- n) Öğrencileri bilimsel düşünme, çalışma ve araştırma alışkanlığına yönleltmek,
- o) Öğrencilerin, sevgi ve iletişimin desteklediği gerçek öğrenme ortamlarında düşünsel becerilerini kazanmalarına, yaratıcı güçlerini ortaya koymalarına ve kullanmalarına yardımcı olmak,
- ö) Öğrencilerin kişisel ve toplumsal araç gereci, kaynakları ve zamanlarını verimli kullanmalarını, okuma zevk ve alışkanlığı kazanmalarını sağlamak(İ.K.Y), ilköğretim kurumlarının amacı olarak belirlenmiş olup, öğretmenin bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için rollerinin de neler olduğu vurgulanmıştır.

2.4..ÖĞRETMENİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

Öğretmenlik mesleği diğer mesleklerde olduğu gibi kesin çizgilerle sınırları ve kuralları belirlenebilecek bir meslek değildir. Evrensel bazı kuralları olmakla birlikte, bütün toplumlar ve farklı bütün ülkeler için kullanılabilir belirlen standartları bulunmamaktadır. Bunun yerine toplumlar kendi kültürel ve sosyal özelliklerine göre öğretmenlik mesleği ile ilgili standartları belirler ve uygularlar. Yalnız birçok ülkede yetkili kurul ve kişilerin yaptığı tanımlamalar çoğu zaman birbirine benzemektedir(Bellm, 2008; Akt.Mehmet K.D. ve E.Arı)

Öğretmenin öğretim sürecinde sorumlulukları vardır. Çeşitli sınıflamalar yapılmakla birlikte bu sorumluluklar; öğrenmeyi sağlama, sınıf yönetimi, aile üyeliği, değerlendirme, güven verme, mesleksi ustalık, topluluk liderliği başlıkları altında sıralanabilir. Bir öğretmen olarak öğretim sürecindeki başarı ve başarısızlığının çoğu, onun rollerini, sorumluluklarını ve gücünü nasıl kullandığıyla ilgilidir. Sıcak, hevesli, heyecanlı, işe yönelik ve düzenli olma, çeşitli materyalleri kullanma, açıklamalar yapma, derse bir önceki derse özetleyerek başlama, arka arkaya birkaç soru sorma yerine tek ve açık bir soru sorma, öğrenci başarısı ile olumlu ilişkiler gösteren öğretmen davranışları olarak bulunmuştur. Başarılı öğretmenlerin öğrencilerinden akademik beklentisi olan, onları teşvik eden, akademik gelişmelerinden sorumluluk payı çıkaran, konusuna hakim, derste konusu ile ilgili çalışmalara yönelik olan, aktif ve bilgili kişi olarak belirlenmektedir. Öğretmen başarısı öğrencinin başarı, tutum, ilgi ve becerisine yansımaktadır (Sünbül,1996) .

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde öğretmenin görev ve sorumlulukları ile ilgili şu maddelere yer verilmiştir:

- (1) Okul öncesi ve ilköğretim kurumu öğretmenleri, kendilerine verilen grup/sınıf/şubede eğitim ve öğretim faaliyetlerini, eğitim ve öğretim programında belirtilen esaslara göre planlamak ve uygulamak, ders dışında okuldaki eğitim ve öğretim işlerine etkin bir biçimde katılmak ve bu konularda mevzuatta belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.
- (2) İlkokullarda sınıf öğretmenleri, okuttukları sınıfı bir üst sınıfta da okuturlar. Ancak istekleri yönetimce uygun görülmesi halinde başka bir sınıfı da okutabilirler.

- (3) İlkokullarda Yabancı Dil ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin alan öğretmenlerince okutulması esastır. Ancak, ihtiyacın alan öğretmenlerince karşılanamaması durumunda bu dersler, yüksek öğrenimlerini söz konusu alanlarda yapan sınıf öğretmenleri veya sınıf öğretmeni olup bu alanda hizmet içi eğitim sertifikası almış öğretmenler tarafından ders değişimi yolu ile okutulabilir. Bunun da mümkün olmadığı durumlarda bu dersler sınıf öğretmenince okutulmaya devam edilir.
- (4) İlkokullarda Yabancı Dil ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri, alan öğretmenlerince okutulduğunda sınıf öğretmenleri bu ders saatlerinde yönetimce verilen eğitim ve öğretim görevlerini yapar.
- (5) Öğretmenler yaz ve dinlenme tatillerinde izinli sayılırlar. Hastalık ve diğer mazeret izinleri dışında ayrıca yıllık izin verilmez.
- (6) Öğretmenlere, eğitim, öğretim ve yönetim görevlerinden başka bir görev verilemez.
- (7) Öğretmenler, komisyon üyesi ve gözcü olarak görevlendirildikleri sınav komisyonlarında, okulda yapılan her türlü resmi toplantılar ve mahalli kurtuluş günleri ile milli bayramlarda bulunmak zorundadırlar. Öğretmenlere görevlendirme ve toplantıların zamanı, en az iki gün önceden yazı ile duyurulur. Toplantının gündemi öğretmenlerin de görüşü alınarak hazırlanır. Toplantılar, dersleri aksatmamak üzere çalışma günlerinde yapılır.
- (8) Okul öncesi eğitim kurumlarında sabah ve ikinci kahvaltısı esnasında çocuklarla birlikte bulunur, grubundaki çocukların düzenli bir şekilde yemek yemelerini sağlar.(O.Ö.E ve İ.K.Y Madde 43).

Ayrıca öğretmenin görev ve sorumluluklarını Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği şu şekilde sıralamıştır:

- (1) Eğitim-öğretimin temel unsuru olan öğretmen, toplumsal kalkınmada bireyin gelişmesine katkı sağlamak üzere çalışmalarını yürütür.
- (2) Sınıf düzeninden ve yönetiminden sorumlu olan öğretmen, eğitim-öğretimin gerektirdiği fiziksel ve psikolojik ortamı sağlar. Öğrencilere sevgi ve şefkatle yaklaşır. Kişisel sorunlarını sınıfa yansıtılmaya özen gösterir. İzleyeceği programı, yöntem ve teknikleri öğrenciye açıklar. Öğrencilerin araştırarak, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak çağdaş eğitim-öğretim teknikleriyle teknolojik kaynakları kullanır.
- (3) Öğretmenler görevlerini, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yapmakla yükümlüdür.

(4) Öğretmenler, kurumun her tür ve seviyedeki eğitim-öğretim ve üretim çalışmalarında görevli olup bu görevlerin yerine getirilmesinden sorumludurlar.

Öğretmenler:

a) Eğitim-öğretim standartlarının geliştirilmesi, üretimin artırılması, kurum-çevre ilişkisinin kurulması ve gelişmesi yönünde çaba harcar, işleyişte yönetime yardımcı olurlar. Kılık-kıyafet, söz ve davranışlarıyla öğrenci/kursiyerlere örnek olurlar.

b) Yıllık ve günlük plân yapar, kendilerine verilen dersleri okuturlar. Derslerle ilgili araştırma, uygulama ve deney yapar, öğrencilere de yaptırırlar. Yapılan deneyler için bir rapor hazırlarlar.

c) Öğrenci/kursiyerlerin yaparak, yaşayarak, inceleyerek ve araştırarak öğrenmelerini sağlarlar. Bağımsız ve yaratıcı düşüncelerine, edinilen bilgilerden sonuçlar çıkarmalarına, tartışmalarda görüşlerini özgürce belirtmelerine ve hoşgörülü olmalarına yönelik gerekli ortamı hazırlarlar. Eğitim-öğretim ve üretim çalışmalarında araç-gereç, laboratuvar, gezi, gözlem gibi her türlü olanaktan öğrenci/kursiyerlerin yararlanmalarını sağlarlar. Bu çalışmalarda öğrenci merkezli bir yaklaşım benimser ve sergilerler.

d) Özel eğitim gerektiren öğrenci/kursiyerlerin yetiştirilmesi için önlem alırlar.

e) Öğrenci/kursiyerlerin kişisel ve grupla çalışma alışkanlığı kazanmalarına önem verirler, kütüphane, kitaplık, laboratuvar ve spor tesisleri ile çevredeki müze, atölye, fabrika, iş yeri, ticarî, malî ve turistik işletmelerden ve diğer tesislerden yararlanmalarını sağlarlar.

f) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Sorumluluğuna verilen öğrenci kulüpleri ve toplum hizmeti çalışmaları ile ilgili görevlerini yaparlar.

g) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Sınıf rehber öğretmenliği görevlerini yürütürler.

h) Döner sermaye işleri ile ilgili olanlar atölye ve meslek dersleri öğretim programlarına uygun olarak bu işleri plânlar ve yaptırırlar.

i) Ders dışı eğitim-öğretim etkinliklerinin mevzuatına göre yürütülmesini sağlarlar.

i) Müdürün hazırlayacağı bir program doğrultusunda, mevzuatına uygun olarak aday öğretmenleri yetiştirirler.

j) Sınavlar ile ilgili görevleri mevzuatına uygun olarak yerine getirirler.

k) Derse başlamadan önce yoklama yaparak yoklama sonucunu fiş veya deftere yazar ve imzalarlar.

l) Konu, deney, ödev, uygulama, yazılı yoklama ile diğer çalışmaları dersin sonunda ders defterine yazarak imza ederler.

m) İnceleme ve araştırma gezileri için gezi plâni hazırlarlar. Öğrenci/kursiyerlerin gezi ile ilgili görüş ve izlenimlerini tartışıp değerlendirmelerini sağlayarak sonucu bir raporla kurum yönetimine bildirirler.

n) Öğrenci/kursiyerlerin eğitim-öğretim ve üretim etkinliklerini izler, meslekî konularda çevre ile ilişki kurmalarına rehberlik ederler.

o) Nöbet çizelgesinde belirtilen nöbet görevini yerine getirirler.

ö) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Görevlendirildikleri kurullara, komisyonlara, öğrenci kulübü ve sınıf rehberlik çalışmalarına, millî bayram ve mahalli günlere, tören ve toplantılara, kurs ve seminerlere katılırlar. Çalışma takviminde belirtilen tarihlerde kurumda hazır bulunur ve verilen görevleri yaparlar. Kurul, komisyon ve diğer ekiplerdeki çalışmalarını toplam kalite yönetimi anlayışı ile yürütürler.

p) Öğretmenler kurulu, zümre ve sınıf zümre öğretmenler kurulu ve ilgili diğer kurul toplantılarına katılırlar. Seçildiklerinde kurul toplantılarında sekreteryaya görevlerini yerine getirirler.

r) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Alanı ile ilgili bilimsel ve teknolojik yenilikleri izleyerek bunları öğretime yansıtırlar. Bu konuda her yıl en az bir rapor hazırlayarak zümre öğretmenler kurulunda tartışılmasını, mesleki arşiv çalışması yaparak eğitim öğretimde kullanılmasını sağlarlar.

s) Uygulamalı eğitimi mevzuatına göre yapar, gerekli görülen araç-gerecin zamanında sağlanması için ilgililerle iş birliği yapar, araç-gereci kontrol eder ve teslim alırlar. Kendilerine verilen araç-gereç ve makinelerin korunması, bakımı, onarımı ve kılavuzuna uygun şekilde kullanılmasını ve her zaman hazır durumda bulundurulmasını sağlarlar ve bu konuda öğrenci/ kursiyerlere rehberlik yaparlar.

ş) Öğrenci/kursiyerlerce yapılan deney, temrin, döner sermayeden yapılan iş ve uygulamalarda kullanılan araç-gerecin bir listesini ilgililere verirler.

t) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Uygulamalı öğretimde temrin, üretim ve hizmetlerin düzenli olarak sürdürülebilmesi için alan/bölüm/atölye/laboratuvar şefleri ile birlikte plan hazırlarlar. Öğrenci/kursiyerlere alanı ile ilgili konularda proje danışmanlığı ve rehberlik yaparlar.

u) Döner sermayeden yapılan üretim çalışmalarına katılırlar. Yapılan iş ve hizmetlerin istenen nitelikte ve sürede sonuçlandırılmasını sağlarlar.

ü) Görevlendirildiğinde ders araç-gerecini, öğretmenler kurulunca seçilmesi durumunda kitaplık demirbaşlarını teslim alır ve bunlarla ilgili görevleri yaparlar.

v) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) İlgili makamlarca elektronik ortamda veya yazılı ve basılı olarak yayımlanan kanun, yönetmelik, yönerge, genelge ve benzeri mevzuat ile Tebliğler Dergisi ve eğitim-öğretime ilişkin duyuru, belge ve dokümanları okur ve imzalarlar.

y) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Koordinatör olarak görevlendirildiğinde, öğrenci/kursiyerlerin işletmedeki eğitim-öğretim, başarı, devam-devamsızlık, disiplin ve benzeri durumlarını titizlikle takip eder, kurum-işletme iş birliği programı doğrultusunda haftalık/aylık düzenlenecek form/raporları yönetime teslim ederler.

z) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Tam gün tam yıl eğitim yapan kurumlarda çalışma saatleri dışında, hafta sonu, yarıyıl ve yaz tatillerinde verilen görevleri yaparlar.

aa) (Ek:RG-20/9/2008-27003) Elektronik ortamda veri tabanı üzerinden yapılan işlemlerde kendisi ve görev alanıyla ilgili kayıtları takip eder, güncelleştirmesini sağlar ve yaptığı başvuruların onayı için zamanında idareye bilgi verirler.

bb) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Öğrencilerin davranış ve başarı durumları konusunda veliler ile iş birliği yapar, bu amaçla düzenlenen toplantılara katılırlar.

cc)(Değişik:RG-20/9/2008-27003) Öğretmenler, mevzuatla kendilerine verilen görevler dışında yarıyıl ve yaz tatili süresince izinli sayılırlar. Bu süre içerisinde bulunacakları adres ve iletişim bilgilerini okul yönetimine bildirmek zorundadırlar.(M.T.E.Y 2008 madde 264).

Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde ise öğretmenin görev ve sorumluluklarına aşağıdaki şekilde yer verilmiştir:

(1) Öğretmenler görevlerini Türk millî eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yapmakla yükümlüdür.

(2) Öğretmen çağın bilgi ve teknolojik gelişmelerine bağlı olarak, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda bireyin yetiştirilmesi, geliştirilmesi, değerlerine bağlı nitelikli bir insan olarak topluma kazandırılmasına yönelik çalışmalar yaparak toplumsal kalkınmada belirleyici ve öncü bir rol üstlenir.

(3) Sınıf düzeninden ve yönetiminden sorumlu olan öğretmen, eğitim ve öğretimin gerektirdiği fiziksel ve psikolojik ortamı hazırlar. İzleyeceği programı, yöntem ve teknikleri öğrenciye açıklar. Öğrencilerin araştırarak, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak eğitim ve öğretim teknikleri ile teknolojik kaynakları kullanır.

(4) Okulun her türlü eğitim ve öğretim çalışmalarında görev alan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları şunlardır:

a) Eğitim ve öğretim standartlarının geliştirilmesi, okul ve çevre ilişkisinin kurulması ve gelişmesine katkı sağlar, işleyişte yönetime yardımcı olur. Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olur.

b) Öğrencilerin inceleyerek, araştırarak, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlar. Bağımsız ve yaratıcı düşüncelerine, edinilen bilgilerden sonuçlar çıkarmalarına, tartışmalarda görüşlerini özgürce belirtmelerine ve hoşgörülü olmalarına yönelik gerekli ortamı hazırlar. Öğrencilerin eğitim ve öğretim çalışmalarında her türlü imkândan yararlanmasını sağlar.

c) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin yetiştirilmesine ilişkin görevleri yürütür.

ç) Öğrencilerin kişisel ve grupla çalışma alışkanlığı kazanmalarına önem verir.

d) Sorumluluğuna verilen öğrenci kulüpleri ve toplum hizmeti çalışmalarıyla ilgili görevleri yapar.

e) Sorumluluğuna verilen sınıf rehber öğretmenliği görevini yürütür.

f) Sınav, proje ve performans çalışması ve bu kapsamdaki diğer iş ve işlemleri yürütür.

g) Ünitelendirilmiş yıllık plan ve ders planlarını yapar, kendilerine verilen dersleri okuturlar. Derslerle ilgili öğrencilerin de aktif olarak yer aldığı araştırma, uygulama ve deneylerin yapılmasını sağlar.

ğ) Rehberlik ve sorumluluğu kendisine verilen aday öğretmenlerin yetiştirilmesine yardımcı olmaya yönelik iş ve işlemleri yürütür.

h) Ders başlangıcında öğrenci yoklamasını yapar; konu, etkinlik, deney, ödev, uygulama, yazılı yoklama ile diğer çalışmaları ders defterine yazarak ilgili yerleri imzalar.

ı) İnceleme ve araştırma gezileri için gezi planı hazırlar. Öğrencilerin geziyle ilgili görüş ve izlenimlerini tartışıp değerlendirmelerini sağlayarak sonucu bir raporla okul müdürüne sunar.

i) Görevlendirildikleri kurul, komisyon, ekip, öğrenci kulübü, sınıf rehberlik, toplum hizmeti çalışmalarına, millî bayram ve mahallî günlere, tören ve toplantılara, kurs ve seminerlere katılır. Çalışma takviminde belirtilen tarihlerde okulda hazır bulunur ve verilen görevleri yapar.

j) Öğretmenler Kurulu, zümre öğretmenler kurulu ve diğer kurul toplantılarına katılır ve kendilerine verilen görevleri yerine getirir.

k) Alanıyla ilgili bilimsel ve teknolojik yenilikleri izleyerek bunları eğitim ve öğretime yansıtır.

l) İhtiyaç duyulan ders araç, gereç ve materyallerinin temini için okul yönetimiyle işbirliği yapar. Sorumluluğuna verilen ders araç, gereç ve materyallerinin amacı doğrultusunda güvenli bir şekilde kullanılmasını ve korunmasını sağlar.

m) Elektronik ortamda yürütülen işlemlerden kendisi ve görev alanıyla ilgili kayıtları takip eder, yeni bilgi girişi ve güncelleme işlemlerini yapar. Onay gerektiren belgeleri müdüre sunar.

n) Öğrencinin davranış ve başarı durumları konusunda velilerle işbirliği yapar.

o) İzinli sayıldıkları sürede bulunacakları adres ve iletişim bilgilerini okul yönetimine bildirirler.

ö) Okul yönetimince belirlenip kendisine verilen nöbet görevini yerine getirir.

p) Müdür tarafından verilen görevin gerektirdiği diğer görev ve sorumlulukları yerine getirir.

(5) Mesleki ve teknik eğitim alan öğretmenleri ayrıca,

a) Öğretim programlarına uygun olarak döner sermayeyle ilgili işleri planlar ve yaptırır.

b) Öğrencilerin eğitim ve öğretim, üretim etkinliklerini izler, mesleki konularda çevreyle ilişki kurmalarına rehberlik eder.

c) Uygulamalı eğitim için gerekli görülen araç-gerecin zamanında sağlanması için ilgililerle işbirliği yapar, araç-gereci kontrol eder ve teslim alır. Kendilerine verilen araç-gereç ve makinelerin korunmasını, bakım ve onarımını, kılavuzuna uygun ve güvenli bir şekilde kullanılmasını, her zaman hazır durumda bulundurulmasını sağlar, öğrencilere rehberlik yapar.

ç) Öğrencilerce yapılan deney, temrin, döner sermayeden yapılan iş ve uygulamalarda kullanılan araç-gerecin bir listesini ilgililere verir.

d) Uygulamalı öğretimde temrin, üretim ve hizmetlerin düzenli olarak sürdürülebilmesi için alan/bölüm/atölye/laboratuvar şefleriyle birlikte plan hazırlar. Öğrencilere alanıyla ilgili konularda proje danışmanlığı ve rehberlik yapar.

e) Döner sermayeden yapılan üretim çalışmalarına katılır. Yapılan iş ve hizmetlerin istenen nitelikte ve sürede sonuçlandırılmasını sağlar.

f) Koordinatör olarak görevlendirilenler, öğrencilerin işletmedeki eğitim ve öğretim, başarı, devamsızlık, disiplin ve benzeri durumlarını titizlikle takip eder, program doğrultusunda haftalık/aylık düzenlenecek formları/raporları yönetime teslim eder.

g) Okul öncesi eğitimi öğretmenleri, uygulama sınıflarında tam gün eğitim yapar. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanı öğretmenleri ve şefleriyle koordineli çalışır.

ğ) Mezunların izlenmesi ve işe yerleştirme çalışmalarında alan/bölüm, atölye ve laboratuvar şefleriyle işbirliği yapar.

h) Mesleki ve teknik eğitim fuarına hazırlık çalışmalarına katılır ve çalışmaları yürütür.

ı) Tam gün tam yıl eğitim kapsamındaki okullarda çalışma saatleri dışında, hafta sonu, yarıyıl ve yaz tatillerinde verilen görevleri de yaparlar.

(6) Anadolu imam-hatip ve imam-hatip lisesi meslek dersleri öğretmenleri gerek ders saatleri içerisinde, gerekse ders saatleri dışında olmak üzere öğrencilerin mesleki becerilerinin geliştirilmesi için çevreyle ilişki kurmalarına rehberlik ederek mesleki uygulamalarının verimli olması yönünde çalışmalar yapar, dinî konularda halkın bilgilendirilmesine yönelik faaliyetlere katılır.

(7) Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile imam-hatip liselerinde, okulların özelliğine bağlı olarak okul müdürünce verilen diğer görev ve sorumlulukları da yerine getirirler (O.K.Y 2013 Madde 86).

2.5. ÖĞRETMENİN NÖBET GÖREVİ

Öğretmenler eğitim öğretim faaliyetleri yanında okul yönetiminin belirlediği günlerde okul nöbeti de tutmaktadırlar. Öğretmenlerin nöbet görevleri tanımlanırken, okul müdürlüklerince sene başı öğretmenler kurulu toplantılarında öğretmenler ile birlikte, çalıştıkları okul düzeylerine göre yönetmeliklerdeki esaslara dayanarak nöbette yapılması gerekenler, okul müdürünün onayı ile okul nöbetçi öğretmenlerinin görevleri belirlenmiş olur. Aşağıda 20 farklı okuldan alınmış öğretmen nöbet görevleri birbirine benzeyen maddeler çıkarılarak listelenmiştir:

-Okulun eğitim, öğretim ve yönetim işlerinin düzenli yürütülmesinde okul yöneticilerine yardımcı olur, öğrencilerin problemleri ile ilgilenerek gerekli yardımlarda bulunur.

-Okulun günlük havalandırma, ısıtma ve temizlik işlerinin zamanında yapılıp yapılmadığını kontrol eder, eksiklerin giderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

-Bayrak törenlerinin zamanında gereken önemin verilerek yapılmasını sağlar.

-Nöbetçi Müdür Yardımcısı ile işbirliği içerisinde boş derslerin doldurulması yoklamaların alınmasına yardımcı olur.

-Teneffüslerde öğrencilerin derslere zamanında ve güvenli şekilde girip-çıkmaları için gerekli tedbirleri alır.

-Okula gelen ve giden ziyaretçileri kontrol eder ve durumlarıyla ilgilenir.

-Günlük zaman çizelgesini uygular.

-Öğretmenlerin derslere zamanında girip girmediklerini izler ve öğretmeni gelmeyen sınıfları okul yönetimine bildirir.

-Isınma, elektrik tesisleri ile sıhhi tesisatların çalışıp çalışmadığını, okul içi temizliğinin yapılıp yapılmadığını, okul bina ve tesislerini yangından koruma önlemlerinin alınıp alınmadığının günlük kontrolünü yapar, giderilebilecek olan eksiklikleri giderir, gerekli olanları ilgililere duyurur.

-Bahçe, koridor ve sınıflardaki öğrencileri gözetler. (Okulda birden fazla nöbetçi öğretmen bulunduğu aralarındaki iş bölümü okul idaresi tarafından yapılır.)

-Uygulama, gezi, gözlem, inceleme, çeşitli sosyal ve sportif faaliyetler nedeniyle okula gelen kişi ve grupla ilgilenir.

-Beklenmedik olaylar karşısında gerekli önlemleri alır, durumu okul yönetimine bildirir.

-Nöbeti süresinde okulun eğitim, öğretim ve disiplin gibi çeşitli işlerini izler ve bu hususlarda günlük önlemleri alır.

-Dersi olmadığı zamanlarda öğretmeni olmayan sınıflarla ilgilenir.

-Kendine verilen eğitim, öğretim, yönetim ve üretim görevlerini yapar.

-Öğretmenler kurulu, zümre ve sınıf öğretmenleri toplantılarına katılır.

-Okulun yönetim işlerine yardımcı olur.

-Nöbeti sonunda okul nöbet defterine nöbeti süresi içindeki önemli olayları ve aldığı önlemleri belirten raporu yazar.

Öğretmenlerin nöbet görevlerini düzenleyen ortak yasal bir düzenleme mevcut değildir. Sonradan ihtiyaç duyuldukça getirilen düzenlemeler ve yönetmeliklerle nöbetçi öğretmene görev verilme esasları belirtilmiştir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde, Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde ve Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde öğretmene nöbet görevi verilmesinin esasları aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde öğretmenlere nöbet görevi verilmesinin esasları:

(1) Öğretmenler, nöbet görevini nöbet çizelgesine göre yerine getirirler.

(2) Nöbetlerde aşağıdaki esaslara uyulur:

a) Öğretmenlere, dersinin en az bulunduğu gün veya günlerde nöbet görevi verilir.

b) Birden fazla okulda ders görevi bulunan öğretmenlere kadrosunun bulunduğu okulda, kadrosunun bulunduğu okulda dersi yoksa en çok ders okuttuğu okulda nöbet görevi verilir.

c) Nöbet görevi, ilk dersten 15 dakika önce başlar, son ders bitiminden 15 dakika sonra biter. İkili öğretimin yapıldığı okullarda öğretmenler, tek devrede nöbet tutarlar.

ç) Bayan öğretmenlere, doğumuna üç ay kala ve doğumdan sonra bir yıl nöbet görevi verilmez.

d) İstekleri hâlinde hizmet yılı 20 yıldan fazla olan bayan öğretmenlerle 25 yıldan fazla olan erkek öğretmenler, nöbet görevinden muaf tutulabilirler. Ancak bu kapsamdaki öğretmen sayısının fazla olması nedeniyle nöbet görevinin aksaması durumunda bu öğretmenlere de nöbet görevi verilir.

e) Nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülür ve okul yönetimince öğretmenlere yazılı olarak duyurulur.

f) Nöbet görevine özürsüz olarak gelmeyen öğretmen hakkında derse özürsüz olarak gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır.(O.K.Y Madde 91).

Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde öğretmenlerin nöbet görevi:

(1) Bağımsız anaokulu ve uygulama sınıfı öğretmenleri kendi devrelerinde ve etkinlik saatleri dışındaki zamanlarda nöbet tutarlar.

(2) Ana sınıfı ve özel eğitim sınıfı öğretmenlerine, boş geçen dersleri doldurma ve nöbet görevi verilmez.

(3) Öğretmen sayısı iki ve daha az olan uygulama sınıflarında bölüm şefi de nöbet tutar.

(4) İlköğretim kurumlarında; okulun bina ve tesisleri ile öğrenci mevcudu, yatılı, gündüzlü, normal veya ikili eğitim yapma gibi durumları göz önünde bulundurularak okul müdürlüğünce düzenlenen nöbet çizelgesine göre öğretmenler, normal eğitim yapan okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutarlar.

(5) Öğretmen, birden fazla okulda ders okutuyorsa aylığını aldığı okulda, aylık aldığı okulda dersi yoksa en çok ders okuttuğu okulda nöbet tutar.

(6) Okuldaki öğretmen sayısının yeterli olması durumunda, bayanlarda 20, erkeklerde 25 hizmet yılını dolduran öğretmenlere nöbet görevi verilmez. Ancak, ihtiyaç duyulması halinde bu öğretmenlere de nöbet görevi verilebilir.

(7) Hamile öğretmenlere, doğuma üç ay kala ve doğumdan itibaren bir yıl süre ile nöbet görevi verilmez.

(8) Nöbet görevi, ilk ders başlamadan 30 dakika önce başlar, son ders bitiminden 30 dakika sonra sona erer. Ancak bu süre okulun özelliğine göre öğretmenler kurulu kararıyla kısaltılabilir.

(9) Nöbet görevine özürsüz olarak gelmeyen öğretmen hakkında, derse özürsüz olarak gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır.

(10) Nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülerek okul yönetimince nöbetçi öğretmen görev talimatnamesi hazırlanır. Öğretmenlere yazılı olarak duyurulur (Okl.Önc.ve İ.K.Y Madde44).

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde nöbet görevi esasları:

– Öğretmenler, nöbet çizelgesine göre nöbet tutarlar.

Nöbetlerde aşağıdaki esaslara uyulur:

a) Kurumun olanak ve koşulları dikkate alınarak nöbetlerini en iyi şekilde yapabilmelerini sağlamak için öğretmenlere ya derslerinin olmadığı ya da en az bulunduğu günlerde nöbet görevi verilir.

b) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Birden fazla kurumda ders görevi bulunan öğretmenlere kurumların gereksinimleri göz önünde bulundurularak yalnız bir kurumda nöbet görevi verilir.

c) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Öğretmenlikteki kıdemi 20 yıldan fazla olan bayan öğretmenler ile 25 yıldan fazla olan erkek öğretmenler, istekleri hâlinde nöbet görevinden muaf tutulabilirler. Ancak kıdemli öğretmen sayısının fazla olması ve bu nedenle nöbet görevlerinin aksayabileceği durumlarda bu öğretmenlere de nöbet görevi verilir.

d) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Bayan öğretmenlere doğumdan önce üç ay, doğumdan sonra bir yıl nöbet görevi verilmez.

e) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Nöbet görevi, ilk dersten 30 dakika önce başlar, ders bitiminden 15 dakika sonra biter. İkili öğretimin yapıldığı kurumlarda öğretmenler, kendi devrelerinde nöbet tutarlar. Okul öncesi eğitim uygulaması bulunan kurumlarda nöbet görevi ile ilgili olarak Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre işlem yapılır.

f) Yatılı kurumlarda yeterli sayıda belletici öğretmen yoksa nöbet görevi 24 saat devam eder. Ortak kullanılan pansiyonlarda gece tutulan nöbetle ilgili olarak millî eğitim müdürlüğünce gerekli önlemler alınır.

g) Nöbet görevine gelmeyen öğretmen hakkında derse gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır.

h) (Değişik:RG-20/9/2008-27003) Nöbet defterinin tutulması, güvenlik önlemleri, etüt, yemekhane işleri, disiplin ve önemli olaylar ile nöbetlerde uyulması gereken diğer esaslar öğretmenler kurulunda belirlenir. Alınan kararlar kurum yönetimince öğretmenlere yazılı olarak duyurulur (M. Ve T. E.Y.Madde 265)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli; evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi, veri toplama aracı ve özellikleri, araştırma verilerinin toplanması ve analizi ile ilgili açıklamalar yer almıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Konya ilinde okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri nelerdir ? Sorusunun cevabını belirlemeye çalışan ,tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005: 77).

3.2 Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, Konya ili Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde görev yapmakta olan ilkökul, ortaokul, meslek lisesi, Anadolu lisesi ve imam hatip lisesi yöneticileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma yansız olarak seçilen örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın örnekleme

Araştırmada 89 yönetici (Müdür ve Müdür Yardımcısı) 349 öğretmen yer almıştır. Araştırmanın örnekleme için basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılabilmesi için ele alınan problemlerle ilgili bilgilerin evrene göre benzeşik olması gerekir. Basit tesadüfi örneklemede evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşittir. Dolayısıyla hesaplamalarda da her elemana verilecek ağırlık aynıdır (Arıkan, 2004).

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi konusunda araştırmacılara yardımcı olmak amacıyla bazı formüller geliştirilmiştir. Ancak bu formüllerin uygulanabilmesi için bazı bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Oysa söz konusu bu bilgiler çoğu zaman elde bulunmaz. Var olanlar ise büyük bir olasılıkla kesin, net değerler değildir. Formüller yardımı ile bu kesin olmayan rakamlara dayalı olarak örneklem büyüklüğü hesaplama yoluna gidildiğinden bulunan örneklem büyüklüğü için birebir uygunluktan söz etmek zordur. Ama özellikle genç araştırmacılar başta olmak üzere bu formüller herkes için iyi bir rehberdir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004).

Araştırmada Hata Payına Göre Alınabilecek Örneklem Büyüklüğünü Gösteren Tablo kullanılmıştır.

Tablo 1. $\alpha=0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyük- lüğü	±0.03 örnekleme hatası (d)			±0.05 örnekleme hatası (d)			±0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

(Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004)

Tabloyu göre veri gurubu elde edilmiş olup toplam 600 öğretmen ve yöneticiye anket ulaştırılmıştır. Verilerin % 82 si dönmüş olup 492 veri incelenmiştir. Bu verilerden 54 veri incelemeye uygun olmadığından inceleme dışı bırakılıp 438 veri üzerinden inceleme yapılmıştır.verilerin elde edildiği gruba ilişkin bilgiler tablo 2 dedir.

Tablo 2 Verilerin elde edildiği gruba ilişkin bilgiler

Okul Türü	Cinsiyet		Toplam		
	Bay	Bayan			
İlkokul	Görev	Yönetici	10	3	13
		Öğretmen	37	37	74
	Toplam	47	40	87	
Ortaokul	Görev	Yönetici	14	5	19
		Öğretmen	29	42	71
	Toplam	43	47	90	
Anadolu Lisesi	Görev	Yönetici	20	5	25
		Öğretmen	37	24	61
	Toplam	57	29	86	
Meslek lisesi	Görev	Yönetici	8	6	14
		Öğretmen	50	27	77
	Toplam	58	33	91	
İmam Hatip Lisesi	Görev	Yönetici	13	5	18
		Öğretmen	35	31	66
	Toplam	48	36	84	
Toplam	Görev	Yönetici	65	24	89
		Öğretmen	188	161	349
	Toplam	253	185	438	

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak “nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri ” anketi kullanılmıştır. Anketin oluşturulması için ilgili literatür taraması yapılmış, öğretmen ve yöneticilerle görüşmeler yapılmış bu görüşmeler sonucun elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan madde havuzunun içinden, anket için gerekli 32 madde seçilerek Likert tipli beşli derecelendirme şeklinde bir taslak oluşturulmuştur. Anketin ilk 20 sorusu görüş olup son 12 sorusu öneri şeklinde

oluşturulmuştur. Alan uzmanları tarafından anketteki eksiklikler, hatalar tespit edildikten sonra gerekli dzenlemeler yapılarak örneklem üzerinde uygulamaya geçilmiştir.

3.5.Verilerin toplanması

Anketler, ğretmenler ve yöneticilere tek tek araştırmacı tarafından uygulanmış ve toplanmış, 438 adet anket analizler için değerlendirmeye alınmıştır.

3.6. Verilerin analizi

İstatistik çalışmalarında en yaygın kullanılan dağılım normal dağılımdır. Normal dağılım simetriktir. Veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği basıklık (kurtosis) ve arpıklık (skewness) lleri ile gözlemlenebilir. Tam simetri olması durumunda arpıklık ve basıklık katsayısı sıfır olacaktır (Kalaycı vd., 2008). Veri setinin normallik testleri Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro Wilk testlerine bakılarak anlaşılmaktadır. Gözlem sayısı 29'dan az olduğunda Shapiro Wilks, fazla olduğunda ise Kolmogorov-Simirnov (Lilliefors) testi kullanılmaktadır (Kalaycı vd., 2008). Veri sayısı 438 olduğundan Kolmogorov-Simirnov testi kullanılmıştır.

Simirnov (Lilliefors) testi sonucu verilerinin anlamlılık değeri 0,000 olarak elde edilmiştir. Bu değerin 0,05'ten kk olması nedeniyle verilerin normal dağılıma uygunluk göstermediği söylenebilir. Değerler Tablo 5' te görülmektedir.

Tablo 3 Kolmogorov-Smirnov Testi

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8
N	438	438	438	438	438	438	438	438
Kolmogorov-Smirnov Z	3,968	4,117	4,345	5,099	4,412	3,570	5,334	4,882
p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16
N	438	438	438	438	438	438	438	438
Kolmogorov-Smirnov Z	4,837	5,481	5,582	4,465	4,754	4,483	6,585	4,408
p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	S17	S18	S19	S20	S21	S22	S23	S24
N	438	438	438	438	438	438	438	438
Kolmogorov-Smirnov Z	3,971	3,359	5,237	4,100	3,233	3,259	8,500	4,234
p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	S25	S26	S27	S28	S29	S30	S31	S32
N	438	438	438	438	438	438	438	438
Kolmogorov-Smirnov Z	3,496	9,882	6,641	3,893	4,013	8,535	4,605	4,029
p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

Veri seti normal dağılıma uygunluk göstermediği için, parametrik olmayan hipotez testlerinden, iki bağımsız örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eden Mann-Whitney U testi (Büyüköztürk, 2013) ve ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eden Kruskal Wallis H testi (Büyüköztürk, 2013) uygulanmıştır. Bu verilerin analizleri SPSS 21.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Görüşler arasındaki farkı belirlemek için $P < .05$ anlamlılık düzeyine bakılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde amaç ve alt amaç cümlelerinde yer alan sorular için toplanan verilere dayalı olarak elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

4.1. Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular.

Araştırmanın birinci sorusu ‘‘Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri nelerdir?’’ şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri hakkında Aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4 Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular

Görev	n	$\bar{x}$	Ss
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	89	4,49	,893
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	89	4,30	,831
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	89	4,48	1,001
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	89	4,20	,814
Yönetici S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	89	4,60	,635
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	89	3,63	,871
S7-Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir.	89	2,80	,991
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedogolojik olarak uygun değildir.	89	4,03	,910

Tablo 4 Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular(Devamı)

Görev	n	$\bar{x}$	Ss
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	89	4,04	,838
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.	89	2,92	1,036
S11--Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	89	3,48	,854
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler .	89	2,84	1,205
S13-Nöbet öğretmende gerginlik yaratır .	89	3,21	,846
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer	89	3,08	1,047
Yönetici S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	89	4,03	,832
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.)	89	2,40	1,041
S17-Nöbet gününbde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	89	3,08	1,058
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	89	2,67	1,053
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yaterli bilgiye sahip değildir .	89	2,24	,853
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	89	2,98	,965

Tablo 4 incelendiğinde yöneticiler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini bildiren maddelerden 1. 2. 3. 4. 5. 8. 9. ve 15. Maddelere yüksek oranda katılırken 6. 7. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19. Ve 20. Maddelere düşük oranda katılmışlardır.

Tablo 5 Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri ile ilgili bulgular

Görev	n	$\bar{x}$	Ss
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	349	3,62	1,051
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	349	3,30	1,163
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	349	3,63	1,144
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	349	3,79	1,136
S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	349	3,65	1,055
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	349	2,93	1,191
S7-Nöbetçi öğretmen tenefüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir.	349	2,40	1,137
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedogolojik olarak uygun değildir.	349	3,00	1,399
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	349	3,63	1,131
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yüküdür.	349	3,99	1,124
S11--Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	349	4,22	1,012
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler .	349	2,93	1,258
S13-Nöbet öğretmende gerginlik yaratır .	349	4,01	1,150
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer	349	3,87	1,236
S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	349	4,40	,896
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.	349	3,75	1,278
S17-Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	349	3,19	1,260
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	349	3,50	1,212
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yeterli bilgiye sahip değildir .	349	2,58	1,186
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	349	3,34	1,247

Tablo 5 incelendiğinde Öğretmenler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini bildiren maddelerden 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18 ve 20. Maddelerine yüksek oranda katılırken 6. 7. 8. 12 ve 19. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

Tablo 6 Yöneticilerin nöbetçi ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki önerileri ile ilgili bulgular

Görev		n	$\bar{x}$	Ss
Yönetici	S21- Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	89	3,30	1,060
	S22- Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	89	3,71	1,057
	S23- Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	89	4,45	,977
	S24- Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	89	2,30	1,081
	S25- Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır	89	3,75	,883
	S26- Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	89	4,75	,589
	S27- Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirtilmelidir.	89	4,60	,901
	S28- Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	89	1,63	,922
	S29- Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	89	2,49	1,001
	S30- Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	89	4,47	1,129
	S31- Nöbet için okullarda pedogolojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	89	2,64	1,208
	S32- Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	89	1,58	1,075

Tablo 6 incelendiğinde.Yöneticiler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerilerini bildiren maddelerden 21. 22. 23. 25. 26. 27. Ve 30. Maddelerine yüksek oranda katılırken, 24. 28. 31 ve 32. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

Tablo 7 Öğretmenlerin nöbetçi ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki önerileri ile ilgili bulgular

Görev	n	$\bar{x}$	Ss
S21- Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	349	3,17	1,357
S22- Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	349	2,58	1,306
S23- Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	349	4,44	1,042
S24- Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	349	3,51	1,483
S25- Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır	349	2,90	2,177
S26- Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	349	4,72	,710
Öğretmen S27- Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkca belirtilmelidir.	349	4,27	,989
S28- Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	349	3,10	1,263
S29- Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	349	2,77	1,301
S30- Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	349	4,48	,978
S31- Nöbet için okullarda pedogolojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	349	3,79	1,301
S32- Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	349	3,11	1,545

Tablo 7 incelendiğinde Öğretmenler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerilerini bildiren maddelerden 21. 23. 24. 26. 27. 28. 30. Ve 31.maddelerine yüksek oranda katılırken,22. 25. 29 ve 32. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

4.2. Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri arasında fark var mıdır?

Araştırmanın ikinci sorusu ‘‘Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri arasında fark var mıdır?’’ şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri hakkında Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8 Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri Konusunda Mann-Whitney U Testi

	Grup	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	Yönetici	89	307,00	27323,00	7743,000	,000
	Öğretmen	349	197,19	68818,00		
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	Yönetici	89	306,10	27242,50	7823,500	,000
	Öğretmen	349	197,42	68898,50		
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	Yönetici	89	301,42	26826,00	8240,000	,000
	Öğretmen	349	198,61	69315,00		
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	Yönetici	89	252,63	22484,50	12581,500	,000
	Öğretmen	349	211,05	73656,50		
S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	Yönetici	89	309,19	27518,00	7548,000	,000
	Öğretmen	349	196,63	68623,00		
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	Yönetici	89	276,83	24637,50	10428,500	,000
	Öğretmen	349	204,88	71503,50		

Tablo 8 Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşleri Konusunda Mann-Whitney U Testi (Devamı)

	Grup	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
S7-Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir.	Yönetici	89	257,56	22922,50	12143,500	,001
	Öğretmen	349	209,80	73218,50		
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedogolojik olarak uygun değildir.	Yönetici	89	292,47	26029,50	9036,500	,000
	Öğretmen	349	200,89	70111,50		
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	Yönetici	89	255,50	22739,50	12326,500	,002
	Öğretmen	349	210,32	73401,50		
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.	Yönetici	89	131,57	11710,00	7705,000	,000
	Öğretmen	349	241,92	84431,00		
S11--Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	Yönetici	89	141,47	12590,50	8585,500	,000
	Öğretmen	349	239,40	83550,50		
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler .	Yönetici	89	214,57	19097,00	15092,000	,672
	Öğretmen	349	220,76	77044,00		
S13-Nöbet öğretmende gerginlik yaratır .	Yönetici	89	140,89	12539,50	8534,500	,000
	Öğretmen	349	239,55	83601,50		
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer	Yönetici	89	152,32	13556,50	9551,500	,000
	Öğretmen	349	236,63	82584,50		
S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	Yönetici	89	168,64	15009,00	11004,000	,000
	Öğretmen	349	232,47	81132,00		
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.)	Yönetici	89	120,78	10749,00	6744,000	,000
	Öğretmen	349	244,68	85392,00		
S17-Nöbet gününbde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	Yönetici	89	211,30	18806,00	14801,000	,481
	Öğretmen	349	221,59	77335,00		
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	Yönetici	89	150,28	13375,00	9370,000	,000
	Öğretmen	349	237,15	82766,00		
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yaterli bilgiye sahip değildir .	Yönetici	89	189,84	16896,00	12891,000	,010
	Öğretmen	349	227,06	79245,00		
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	Yönetici	89	188,20	16750,00	12745,000	,007
	Öğretmen	349	227,48	79391,00		
	Toplam	438				

Tablo 8 incelendiğinde nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri:

Anketteki 12.ve 17. maddeler hakkındaki görüşleri arasında $p<,05$ dikkate alındığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.(sırasıyla, $p=.672$ ve $p=.481$, $p>.05$). Yine

tablodan yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 13., 14., 15., 16., 18., 19. Ve 20. maddeler hakkındaki görüşleri $p < ,05$ dikkate alındığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulaması Hakkındaki Görüşlerinin arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir.

4.3. Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın üçüncü sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tablolarda öğretmenlerin ve yöneticilerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri Kuruskal Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9 Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Tablosu

	Okul Türü	Sıra n	sd	X ²	p
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	İlkokul	74	209,14	4	12,166 ,016
	Ortaokul	71	167,38		
	Anadolu Lisesi	61	168,46		
	Meslek lisesi	77	168,10		
	İmam Hatip Lisesi	66	159,01		
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	İlkokul	74	179,67	4	1,684 ,794
	Ortaokul	71	164,39		
	Anadolu Lisesi	61	180,35		
	Meslek lisesi	77	170,23		
	İmam Hatip Lisesi	66	181,80		
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	İlkokul	74	210,08	4	15,966 ,003
	Ortaokul	71	168,80		
	Anadolu Lisesi	61	178,09		
	Meslek lisesi	77	148,23		
	İmam Hatip Lisesi	66	170,71		
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	İlkokul	74	215,49	4	20,086 ,000
	Ortaokul	71	167,23		
	Anadolu Lisesi	61	182,02		
	Meslek lisesi	77	151,23		
	İmam Hatip Lisesi	66	159,22		

Tablo 9 Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Tablosu (Devamı)

	Okul Türü	Sıra n	sd	X ²	p
		ort.			
S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	İlkokul	74	198,37	4	10,301 ,036
	Ortaokul	71	167,89		
	Anadolu Lisesi	61	191,65		
	Meslek lisesi	77	157,23		
	İmam Hatip Lisesi	66	161,79		
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	İlkokul	74	217,60	4	18,483 ,001
	Ortaokul	71	167,15		
	Anadolu Lisesi	61	164,93		
	Meslek lisesi	77	166,85		
	İmam Hatip Lisesi	66	154,49		
S7-Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir	İlkokul	74	164,64	4	4,246 ,374
	Ortaokul	71	162,34		
	Anadolu Lisesi	61	174,66		
	Meslek lisesi	77	188,69		
	İmam Hatip Lisesi	66	184,59		
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedogolojik olarak uygun değildir.	İlkokul	74	181,66	4	5,998 ,199
	Ortaokul	71	157,25		
	Anadolu Lisesi	61	187,07		
	Meslek lisesi	77	163,25		
	İmam Hatip Lisesi	66	189,17		
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	İlkokul	74	204,95	4	10,859 ,028
	Ortaokul	71	166,47		
	Anadolu Lisesi	61	172,06		
	Meslek lisesi	77	175,01		
	İmam Hatip Lisesi	66	153,30		
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.	İlkokul	74	167,94	4	2,967 ,563
	Ortaokul	71	180,39		
	Anadolu Lisesi	61	189,60		
	Meslek lisesi	77	174,30		
	İmam Hatip Lisesi	66	164,44		
S11-Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	İlkokul	74	169,57	4	1,898 ,755
	Ortaokul	71	186,27		
	Anadolu Lisesi	61	179,87		
	Meslek lisesi	77	169,83		
	İmam Hatip Lisesi	66	170,49		

Tablo 9 Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Tablosu (Devamı)

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler .	İlkokul	74	143,80	4	10,158	,038
	Ortaokul	71	185,54			
	Anadolu Lisesi	61	188,84			
	Meslek lisesi	77	183,10			
	İmam Hatip Lisesi	66	176,41			
S13-Nöbet öğretmende gerginlik yaratır	İlkokul	74	161,73	4	6,038	,196
	Ortaokul	71	196,30			
	Anadolu Lisesi	61	173,87			
	Meslek lisesi	77	165,10			
	İmam Hatip Lisesi	66	179,56			
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer .	İlkokul	74	178,12	4	6,283	,179
	Ortaokul	71	192,89			
	Anadolu Lisesi	61	181,64			
	Meslek lisesi	77	155,66			
	İmam Hatip Lisesi	66	168,68			
S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	İlkokul	74	186,11	4	5,269	,261
	Ortaokul	71	168,86			
	Anadolu Lisesi	61	190,52			
	Meslek lisesi	77	162,42			
	İmam Hatip Lisesi	66	169,48			
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.	İlkokul	74	166,85	4	1,416	,841
	Ortaokul	71	170,20			
	Anadolu Lisesi	61	178,38			
	Meslek lisesi	77	176,60			
	İmam Hatip Lisesi	66	184,32			
S17-Nöbet gününbde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	İlkokul	74	183,89	4	11,739	,019
	Ortaokul	71	188,80			
	Anadolu Lisesi	61	139,71			
	Meslek lisesi	77	188,47			
	İmam Hatip Lisesi	66	167,09			

Tablo 9 Öğretmenlerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Tablosu (Devamı)

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	İlkokul	74	160,30	4	7,377	,117
	Ortaokul	71	201,58			
	Anadolu Lisesi	61	172,52			
	Meslek lisesi	77	172,99			
	İmam Hatip Lisesi	66	167,52			
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yeterli bilgiye sahip değildir.	İlkokul	74	153,34	4	6,655	,155
	Ortaokul	71	167,87			
	Anadolu Lisesi	61	189,42			
	Meslek lisesi	77	187,05			
	İmam Hatip Lisesi	66	179,58			
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	İlkokul	74	164,75	4	1,350	,853
	Ortaokul	71	183,41			
	Anadolu Lisesi	61	176,20			
	Meslek lisesi	77	176,13			
	İmam Hatip Lisesi	66	175,02			

a. Görev = Öğretmen

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri 1.,3.,4.,5.,6.,9.,12.,17., maddeler hakkındaki görüşleri arasında sırasıyla χ^2 (sd=4, n=349)= 12,166 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 15,966 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 20,086 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 10,301 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 18,483 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 10,859 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 10,158 $P<.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 11,739 $P<.05$ olduğundan anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Yine tablodan öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri incelendiğinde 2.,7.,8.,10.,11.,13.,14.,15.,16.,18.,19.,20., maddeler hakkındaki görüşleri arasında sırasıyla χ^2 (sd=4, n=349)= 1,684 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 4,246 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 5,998 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 2,967 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 1,898 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 6,038 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 6,283 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 5,269 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 1,416 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 7,377 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 6,655 $P>.05$, χ^2 (sd=4, n=349)= 1,350 $P>.05$ olduğundan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir

Tablo 10 Yöneticilerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	İlkokul	13	30,54	4	17,869	,001
	Ortaokul	19	35,87			
	Anadolu Lisesi	25	53,60			
	Meslek lisesi	14	41,89			
	İmam Hatip Lisesi	18	55,56			
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	İlkokul	13	32,46	4	15,506	,004
	Ortaokul	19	34,66			
	Anadolu Lisesi	25	50,78			
	Meslek lisesi	14	42,14			
	İmam Hatip Lisesi	18	59,17			
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	İlkokul	13	46,46	4	5,192	,268
	Ortaokul	19	47,00			
	Anadolu Lisesi	25	43,42			
	Meslek lisesi	14	35,39			
	İmam Hatip Lisesi	18	51,50			
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	İlkokul	13	50,31	4	7,313	,120
	Ortaokul	19	52,95			
	Anadolu Lisesi	25	39,00			
	Meslek lisesi	14	49,57			
	İmam Hatip Lisesi	18	37,56			
S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	İlkokul	13	22,23	4	38,236	,000
	Ortaokul	19	34,79			
	Anadolu Lisesi	25	57,74			
	Meslek lisesi	14	37,96			
	İmam Hatip Lisesi	18	60,00			
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	İlkokul	13	40,88	4	1,500	,827
	Ortaokul	19	49,55			
	Anadolu Lisesi	25	43,96			
	Meslek lisesi	14	47,82			
	İmam Hatip Lisesi	18	42,42			
S7-Nöbetçi öğretmen tenefüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir	İlkokul	13	60,08	4	11,377	,023
	Ortaokul	19	49,89			
	Anadolu Lisesi	25	40,30			
	Meslek lisesi	14	48,11			
	İmam Hatip Lisesi	18	33,06			

Tablo 10 Yöneticilerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları (Devamı)

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	P
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedogolojik olarak uygun değildir.	İlkokul	13	53,73		4,981	,289
	Ortaokul	19	38,42			
	Anadolu Lisesi	25	47,28			
	Meslek lisesi	14	38,61			
	İmam Hatip Lisesi	18	47,44			
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	İlkokul	13	39,42	4	1,483	,830
	Ortaokul	19	47,92			
	Anadolu Lisesi	25	47,42			
	Meslek lisesi	14	43,54			
	İmam Hatip Lisesi	18	43,72			
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.	İlkokul	13	51,69	4	27,814	,000
	Ortaokul	19	55,42			
	Anadolu Lisesi	25	33,50			
	Meslek lisesi	14	65,29			
	İmam Hatip Lisesi	18	29,36			
S11-Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	İlkokul	13	64,62	4	39,350	,000
	Ortaokul	19	53,47			
	Anadolu Lisesi	25	28,98			
	Meslek lisesi	14	64,39			
	İmam Hatip Lisesi	18	29,06			
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler .	İlkokul	13	32,42	4	18,114	,001
	Ortaokul	19	35,37			
	Anadolu Lisesi	25	54,94			
	Meslek lisesi	14	34,54			
	İmam Hatip Lisesi	18	58,58			
S13- Nöbet öğretmende gerginlik yaratır	İlkokul	13	52,04	4	13,995	,007
	Ortaokul	19	39,37			
	Anadolu Lisesi	25	41,38			
	Meslek lisesi	14	61,57			
	İmam Hatip Lisesi	18	38,00			

Tablo 10 Yöneticilerin Okul Düzeylerine Göre Nöbetçi Öğretmenlik Konusundaki Görüşleri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları (Devamı)

	Okul Türü	Sıra ort.	sd	X ²	P	
	n					
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer .	İlkokul	13	58,27	4	13,459	,009
	Ortaokul	19	43,42			
	Anadolu Lisesi	25	37,60			
	Meslek lisesi	14	58,82			
	İmam Hatip Lisesi	18	36,61			
	Total	89				
S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	İlkokul	13	49,92	4	6,478	,166
	Ortaokul	19	35,50			
	Anadolu Lisesi	25	44,84			
	Meslek lisesi	14	54,61			
	İmam Hatip Lisesi	18	44,22			
	Total	89				
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.	İlkokul	13	55,27	4	24,186	,000
	Ortaokul	19	38,84			
	Anadolu Lisesi	25	37,16			
	Meslek lisesi	14	68,11			
	İmam Hatip Lisesi	18	37,00			
	Total	89				
S17-Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	İlkokul	13	65,42	4	15,344	,004
	Ortaokul	19	36,29			
	Anadolu Lisesi	25	39,34			
	Meslek lisesi	14	52,39			
	İmam Hatip Lisesi	18	41,56			
	Total	89				
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	İlkokul	13	51,62	4	18,955	,001
	Ortaokul	19	50,84			
	Anadolu Lisesi	25	32,36			
	Meslek lisesi	14	63,86			
	İmam Hatip Lisesi	18	36,94			
	Total	89				
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yeterli bilgiye sahip değildir.	İlkokul	13	48,23	4	4,232	,376
	Ortaokul	19	51,87			
	Anadolu Lisesi	25	41,00			
	Meslek lisesi	14	44,96			
	İmam Hatip Lisesi	18	41,00			
	Total	89				
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	İlkokul	13	53,27	4	3,768	,438
	Ortaokul	19	40,05			
	Anadolu Lisesi	25	42,30			
	Meslek lisesi	14	50,93			
	İmam Hatip Lisesi	18	43,39			
	Total	89				

Tablo 10’da yöneticilerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri incelendiğinde 1.,2.,5.,7.,10.,11.,12.,13.,14.,16.,17 ve 18., maddeler hakkındaki görüşleri arasında sırasıyla χ^2 (sd=4 ,n=89)= 15,506P<.05 , χ^2 (sd=4, n=89)= 38,236P<.05, χ^2 (sd=4, n=89)= 11,377P<.05 , χ^2 (sd=4, n=89)= 27,814P<.05 , χ^2 (sd=4, n=89)= 39,350 P<.05, χ^2 (sd=4, n=89)= 18,114P<.05, χ^2 (sd=4, n=89)= 13,995 P<.05, χ^2 (sd=4, n=89)= 13,459 P<.05 05, χ^2 (sd=4, n=89)= 24,186P<.05 , χ^2 (sd=4, n=89)= 15,344P<.05 , χ^2 (sd=4, n=89)= 18,955P<.05 olduğundan anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterir.yine tablodan yöneticilerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri incelendiğinde 3.,4.,6.,8.,9.,15.,19.,ve 20. maddeler hakkındaki görüşleri arasında sırasıyla χ^2 (sd=4 ,n=89)= 5,192 P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)=7,313P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 1,500P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 4,981P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=349)= 1,483P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=349)= 6,478P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=349)= 4,232P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 3,768P>.05 olduğundan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını gösteriyor.

4.4. Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın dördüncü sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir.Tabloda yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 11 Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	n	Sıra ort.	Sıra toplamı	U	p
S21-Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	Yönetici	89	229,19	20398,00	14668,000	,408
	Öğretmen	349	217,03	75743,00		
S22-Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	Yönetici	89	304,28	27081,00	7985,000	,000
	Öğretmen	349	197,88	69060,00		

Tablo 11 Yönetici Ve Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları (Devamı)

	Grup	n	Sıra ort.	Sıra toplamı	U	p
S23-Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	Yönetici	89	215,32	19163,50	15158,500	,665
	Öğretmen	349	220,57	76977,50		
S24-Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	Yönetici	89	142,11	12648,00	8643,000	,000
	Öğretmen	349	239,23	83493,00		
S25-Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır	Yönetici	89	283,54	25235,50	9830,500	,000
	Öğretmen	349	203,17	70905,50		
S26-Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	Yönetici	89	216,11	19233,50	15228,500	,672
	Öğretmen	349	220,37	76907,50		
S27-Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkca belirtilmelidir.	Yönetici	89	260,33	23169,00	11897,000	,000
	Öğretmen	349	209,09	72972,00		
S28-Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	Yönetici	89	107,49	9567,00	5562,000	,000
	Öğretmen	349	248,06	86574,00		
S29-Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	Yönetici	89	198,06	17627,00	13622,000	,065
	Öğretmen	349	224,97	78514,00		
S30-Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	Yönetici	89	225,43	20063,50	15002,500	,535
	Öğretmen	349	217,99	76077,50		
S31-Nöbet için okullarda pedogolojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	Yönetici	89	136,16	12118,00	8113,000	,000
	Öğretmen	349	240,75	84023,00		
S32-Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	Yönetici	89	121,11	10778,50	6773,500	,000
	Öğretmen	349	244,59	85362,50		
	Toplam	438				

Tablo 11 incelendiğinde yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki önerileri incelendiğinde 21.,23.,26.,29. ve 30. maddeler hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (sırasıyla, p=,408, p=,665, p=.672 , p,065, p=,535, p>.05). Yine tablodan yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 22.,24.,25.,27.,28.,31. ve 32.maddeler hakkındaki görüşleri arasında p<,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir(sırasıyla p=.000 , p=.000, p=.000 ,p=.000 , p=.000 , p=.000 , p=.000 , p<.05).

4.5. Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın beşinci sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere “Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri Kuruskal Wallis testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 12 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
S21-Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	İlkokul	13	64,73	4	12,962	,011
	Ortaokul	19	34,24			
	Anadolu Lisesi	25	44,70			
	Meslek lisesi	14	45,75			
	İmam Hatip Lisesi	18	41,94			
S22-Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	İlkokul	13	40,23	4	2,096	,718
	Ortaokul	19	46,47			
	Anadolu Lisesi	25	49,22			
	Meslek lisesi	14	39,21			
	İmam Hatip Lisesi	18	45,53			
S23-Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	İlkokul	13	29,73	4	12,446	,014
	Ortaokul	19	40,21			
	Anadolu Lisesi	25	48,76			
	Meslek lisesi	14	45,89			
	İmam Hatip Lisesi	18	55,17			
S24-Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	İlkokul	13	43,85	4	15,727	,003
	Ortaokul	19	32,79			
	Anadolu Lisesi	25	46,72			
	Meslek lisesi	14	64,71			
	İmam Hatip Lisesi	18	41,00			
S25-Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır	İlkokul	13	35,31	4	5,716	,221
	Ortaokul	19	43,71			
	Anadolu Lisesi	25	50,06			
	Meslek lisesi	14	39,64			
	İmam Hatip Lisesi	18	50,50			

Tablo 12 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları (Devamı)

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
S26-Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	İlkokul	13	27,23	4	18,909	,001
	Ortaokul	19	42,11			
	Anadolu Lisesi	25	48,78			
	Meslek lisesi	14	47,11			
	İmam Hatip Lisesi	18	54,00			
S27-Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkca belirtilmelidir.	İlkokul	13	35,31	4	23,725	,000
	Ortaokul	19	31,32			
	Anadolu Lisesi	25	53,84			
	Meslek lisesi	14	42,64			
	İmam Hatip Lisesi	18	56,00			
S28-Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	İlkokul	13	54,35	4	8,273	,082
	Ortaokul	19	45,03			
	Anadolu Lisesi	25	46,40			
	Meslek lisesi	14	49,86			
	İmam Hatip Lisesi	18	32,50			
S29-Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	İlkokul	13	32,08	4	12,471	,014
	Ortaokul	19	58,16			
	Anadolu Lisesi	25	42,70			
	Meslek lisesi	14	51,54			
	İmam Hatip Lisesi	18	38,56			
S30-Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	İlkokul	13	30,19	4	19,039	,001
	Ortaokul	19	42,08			
	Anadolu Lisesi	25	53,34			
	Meslek lisesi	14	35,86			
	İmam Hatip Lisesi	18	54,31			
S31-Nöbet için okullarda pedogolojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	İlkokul	13	50,12	4	2,907	,573
	Ortaokul	19	45,61			
	Anadolu Lisesi	25	43,38			
	Meslek lisesi	14	50,54			
	İmam Hatip Lisesi	18	38,61			
S32-Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	İlkokul	13	49,77	4	24,261	,000
	Ortaokul	19	57,53			
	Anadolu Lisesi	25	34,80			
	Meslek lisesi	14	58,21			
	İmam Hatip Lisesi	18	32,22			
	Total	89				

Tablo 12 incelendiğinde yöneticilerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki önerileri incelendiğinde 21.,23.,24.,26.,27.,29.,30.ve 32. maddeler hakkındaki sırasıyla χ^2 (sd=4 ,n=89)= 12,962 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 12,446 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 15,727 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 18,909 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 23,725 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 12,471 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 19,039 P<.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 24,261 P<.05 olduğundan anlamlı bir şekilde farklılaştığını görülmektedir. Yöneticilerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki önerileri incelendiğinde 22.,25.,28.ve 31. maddeler hakkındaki sırasıyla χ^2 (sd=4 ,n=89)= 2,096 P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 5,716 P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 8,273 P>.05 , χ^2 (sd=4 ,n=89)= 2,907 P>.05, olarak belirlenen değerler anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 13 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları

	Okul Türü	Sıra n	sd	X ² ort	p
S21-Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	İlkokul	74	175,10	4	5,654 ,227
	Ortaokul	71	173,45		
	Anadolu Lisesi	61	180,89		
	Meslek lisesi	77	155,51		
	İmam Hatip Lisesi	66	193,85		
S22-Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	İlkokul	74	207,51	4	14,771 ,005
	Ortaokul	71	149,49		
	Anadolu Lisesi	61	175,13		
	Meslek lisesi	77	180,44		
	İmam Hatip Lisesi	66	159,52		
S23-Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	İlkokul	74	190,16	4	5,589 ,232
	Ortaokul	71	181,93		
	Anadolu Lisesi	61	161,66		
	Meslek lisesi	77	167,34		
	İmam Hatip Lisesi	66	171,82		
S24-Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	İlkokul	74	144,24	4	14,285 ,006
	Ortaokul	71	176,77		
	Anadolu Lisesi	61	173,06		
	Meslek lisesi	77	177,84		
	İmam Hatip Lisesi	66	206,06		

Tablo 13 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları (Devamı)

	Okul Türü	n	Sıra ort.	sd	X ²	p
S25-Nöbet öğretmenin görev tanımını içinde yer almalıdır	İlkokul	74	156,14	4	5,457	,244
	Ortaokul	71	166,70			
	Anadolu Lisesi	61	183,85			
	Meslek lisesi	77	188,68			
	İmam Hatip Lisesi	66	180,93			
S26-Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	İlkokul	74	194,42	4	13,269	,010
	Ortaokul	71	182,80			
	Anadolu Lisesi	61	157,76			
	Meslek lisesi	77	164,60			
	İmam Hatip Lisesi	66	172,90			
S27-Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirtilmelidir.	İlkokul	74	186,36	4	3,526	,474
	Ortaokul	71	184,44			
	Anadolu Lisesi	61	167,08			
	Meslek lisesi	77	164,01			
	İmam Hatip Lisesi	66	172,25			
S28-Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	İlkokul	74	175,97	4	20,931	,000
	Ortaokul	71	208,29			
	Anadolu Lisesi	61	138,83			
	Meslek lisesi	77	189,61			
	İmam Hatip Lisesi	66	154,49			
S29-Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	İlkokul	74	162,03	4	3,318	,506
	Ortaokul	71	178,03			
	Anadolu Lisesi	61	188,72			
	Meslek lisesi	77	167,83			
	İmam Hatip Lisesi	66	181,96			
S30-Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	İlkokul	74	190,05	4	5,022	,285
	Ortaokul	71	179,49			
	Anadolu Lisesi	61	173,47			
	Meslek lisesi	77	161,92			
	İmam Hatip Lisesi	66	169,98			
S31-Nöbet için okullarda pedogolojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	İlkokul	74	172,29	4	2,821	,588
	Ortaokul	71	189,99			
	Anadolu Lisesi	61	178,66			
	Meslek lisesi	77	168,94			
	İmam Hatip Lisesi	66	165,61			

Tablo 13 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Önerileri Kuruskal Wallis Testi Sonuçları (Devamı)

	Okul Türü	Sıra n	sd	X ² ort.	p	
S32-Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	İlkokul	74	168,88	4	3,250	,517
	Ortaokul	71	186,12			
	Anadolu Lisesi	61	167,84			
	Meslek lisesi	77	185,64			
	İmam Hatip Lisesi	66	164,11			

a. Görev = Öğretmen

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki önerileri incelendiğinde 22.,24.,26. Ve 30. maddeler hakkında sırasıyla X^2 (sd=4, n=349)= 14,771 $P<.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 14,285 $P<.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 13,269 $P<.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 20,931 $P<.05$ olduğundan anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterir.yine tablodan öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki önerileri incelendiğinde 21.,23.,25.,27.,29.,30.,31. Ve 32. maddeler hakkında sırasıyla X^2 (sd=4, n=349)= 5,654 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 5,589 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 5,457 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 3,526 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 3,318 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 5,022 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 2,821 $P>.05$, X^2 (sd=4, n=349)= 3,250 $P>.05$ olarak belirlenen değerler anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

4.6. Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın altıncı sorusu “Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından Mann-Whitney U testi yer almaktadır.

**Tablo 14 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri
Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi**

	Cinsi	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	Bay	188	176,70	33220,00	14814,000	,722
	Bayan	161	173,01	27855,00		
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	Bay	188	178,14	33490,50	14543,500	,517
	Bayan	161	171,33	27584,50		
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	Bay	188	161,85	30428,50	12662,500	,006
	Bayan	161	190,35	30646,50		
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	Bay	188	168,55	31687,50	13921,500	,179
	Bayan	161	182,53	29387,50		
S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	Bay	188	166,92	31380,50	13614,500	,092
	Bayan	161	184,44	29694,50		
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	Bay	188	185,09	34797,00	13237,000	,038
	Bayan	161	163,22	26278,00		
S7-Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir.	Bay	188	182,09	34232,00	13802,000	,140
	Bayan	161	166,73	26843,00		
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedogolojik olarak uygun değildir.	Bay	188	172,06	32348,00	14582,000	,548
	Bayan	161	178,43	28727,00		
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	Bay	188	172,34	32399,50	14633,500	,581
	Bayan	161	178,11	28675,50		
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.	Bay	188	171,22	32189,50	14423,500	,416
	Bayan	161	179,41	28885,50		
S11-Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	Bay	188	169,71	31905,00	14139,000	,245
	Bayan	161	181,18	29170,00		
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler .	Bay	188	174,97	32894,00	15128,000	,995
	Bayan	161	175,04	28181,00		
S13-Nöbet öğretmende gerginlik yaratır .	Bay	188	164,85	30992,50	13226,500	,031
	Bayan	161	186,85	30082,50		
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer	Bay	188	174,07	32726,00	14960,000	,845
	Bayan	161	176,08	28349,00		
S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	Bay	188	174,27	32762,00	14996,000	,866
	Bayan	161	175,86	28313,00		
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.)	Bay	188	166,08	31223,00	13457,000	,062
	Bayan	161	185,42	29852,00		
S17-Nöbet gününbde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	Bay	188	176,62	33204,50	14829,500	,739
	Bayan	161	173,11	27870,50		
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	Bay	188	168,81	31736,00	13970,000	,201
	Bayan	161	182,23	29339,00		

**Tablo 14 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri
Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi (Devamı)**

	Cinsi yet	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yeterli bilgiye sahip değildir .	Bay	188	174,02	32715,00	14949,000	,839
	Bayan	161	176,15	28360,00		
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	Bay	188	163,55	30746,50	12980,500	,018
	Bayan	161	188,38	30328,50		

a. Görev = Öğretmen

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 1.,2.,4.,5.,7.,8.,9.,10.,11.,12.,14.,15.,16.,17.,18.,19.ve 20. maddeler hakkındaki görüşleri konusunda cinsiyet açısından $p < ,05$ dikkate alındığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir(sırasıyla, $p = ,839$, $p = ,517$, $p = ,179$, $p = ,092$, $p = ,140$, $p = ,548$, $p = ,581$, $p = ,416$, $p = ,245$, $p = ,995$, $p = ,845$, $p = ,866$, $p = ,739$, $p = ,062$, $p = ,201$, $p = ,722$, $p > ,05$).

Tablo 12'den öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 3.,6.,13. maddeler hakkındaki görüşleri konusunda cinsiyet açısından $p < ,05$ dikkate alındığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir(sırasıyla $p = ,006$, $p = ,038$, $p = ,031$, $p = ,018$, $p < ,05$).

4.7. Nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın yedinci sorusu “Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15 Öğretmenlerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiye	Sıra	Sıra	U	p	
	t	n	ort.	toplamı		
S21-Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	Bay	188	174,03	32717,50	14951,500	,842
	Bayan	161	176,13	28357,50		
S22-Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	Bay	188	169,59	31882,50	14116,500	,266
	Bayan	161	181,32	29192,50		
S23-Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	Bay	188	175,82	33055,00	14979,000	,837
	Bayan	161	174,04	28020,00		
S24-Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	Bay	188	167,03	31402,00	13636,000	,098
	Bayan	161	184,30	29673,00		
S25-Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır	Bay	188	173,02	32528,50	14762,500	,685
	Bayan	161	177,31	28546,50		
S26-Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	Bay	188	172,94	32513,50	14747,500	,534
	Bayan	161	177,40	28561,50		
S27-Nöbetçi öğretmenin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirtilmelidir.	Bay	188	181,53	34128,00	13906,000	,149
	Bayan	161	167,37	26947,00		
S28-Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	Bay	188	186,16	34998,50	13035,500	,022
	Bayan	161	161,97	26076,50		
S29-Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	Bay	188	167,64	31516,50	13750,500	,129
	Bayan	161	183,59	29558,50		
S30-Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	Bay	188	171,36	32216,50	14450,500	,366
	Bayan	161	179,25	28858,50		
S31-Nöbet için okullarda pedogolojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	Bay	188	169,87	31936,00	14170,000	,280
	Bayan	161	180,99	29139,00		
S32-Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	Bay	188	183,83	34559,50	13474,500	,069
	Bayan	161	164,69	26515,50		
Toplam			349			
a. Görev = Öğretmen						

Tablo15 incelendiğinde öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 21.,22.,23.,24.,25.,26.,27.,29.,30.,31.,32., maddeler hakkındaki önerileri konusunda cinsiyet açısından $p < ,05$ dikkate alındığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.Tablodan öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 28. madde hakkındaki önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

4.8. Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın sekizinci sorusu “Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 16 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
S1-Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.	Bay	65	46,04	2992,50	712,500	,454
	Bayan	24	42,19	1012,50		
S2-Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.	Bay	65	44,00	2860,00	715,000	,511
	Bayan	24	47,71	1145,00		
S3-Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.	Bay	65	46,74	3038,00	667,000	,192
	Bayan	24	40,29	967,00		
S4-Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir	Bay	65	46,66	3033,00	672,000	,255
	Bayan	24	40,50	972,00		
S5-Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.	Bay	65	45,98	2989,00	716,000	,475
	Bayan	24	42,33	1016,00		
S6-Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmedeği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.	Bay	65	48,58	3157,50	547,500	,021
	Bayan	24	35,31	847,50		
S7-Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir.	Bay	65	46,85	3045,00	660,000	,236
	Bayan	24	40,00	960,00		
S8-Nöbet görevini öğretmenin dışında başkalarının yapması pedagojik olarak uygun değildir.	Bay	65	45,65	2967,50	737,500	,658
	Bayan	24	43,23	1037,50		
S9-Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.	Bay	65	45,45	2954,50	750,500	,758
	Bayan	24	43,77	1050,50		
S10-Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.	Bay	65	44,40	2886,00	741,000	,699
	Bayan	24	46,63	1119,00		
S11-Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin öğretmenin motivasyonunu düşürür.	Bay	65	43,98	2858,50	713,500	,508
	Bayan	24	47,77	1146,50		
S12-Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler.	Bay	65	44,73	2907,50	762,500	,866
	Bayan	24	45,73	1097,50		

Tablo 16 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları (Devamı)

	Cinsiyet	n	Sıra ort	Sıra top.	U	p
S13-Nöbet öğretmende gerginlik yaratır .	Bay	65	40,76	2649,50	504,500	,002
	Bayan	24	56,48	1355,50		
S14-Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer	Bay	65	44,98	2923,50	778,500	,988
	Bayan	24	45,06	1081,50		
S15-Nöbetçi öğretmenlik uygulamasında fazla sorumluluk vardır .	Bay	65	43,58	2832,50	687,500	,330
	Bayan	24	48,85	1172,50		
S16-Öğretmene eğitim öğretimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.)	Bay	65	42,75	2778,50	633,500	,120
	Bayan	24	51,10	1226,50		
S17-Nöbet gününbde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.	Bay	65	43,03	2797,00	652,000	,198
	Bayan	24	50,33	1208,00		
S18-Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar.	Bay	65	43,07	2799,50	654,500	,221
	Bayan	24	50,23	1205,50		
S19-Nöbetçi öğretmen yapacağı işlerle ilgili yaterli bilgiye sahip değildir .	Bay	65	44,50	2892,50	747,500	,700
	Bayan	24	46,35	1112,50		
S20-Nöbet uygulaması öğretmen ile idareyi karşı karşıya getirir.	Bay	65	45,53	2959,50	745,500	,725
	Bayan	24	43,56	1045,50		

a. Görev = Yönetici

Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki maddeler incelendiğinde 1.,2.,3.,4.,5.,7.,8.,9.,10.,11.,12.,14.,15.,16.,17.,18.,19.ve 20. maddeler hakkındaki görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir(sırasıyla, $p=,454$, $p=,511$, , $p=,192$, $p=,255$, $p=,475$, $p=,236$, $p=,658$, $p=,758$, $p=,699$, $p=,508$, $p=,866$, $p=,988$, $p=,330$, $p=,120$, $p=,198$, $p=,221$, , $p=,700$, $p=,725$, $p>.05$). Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki 6.ve13. maddeler hakkındaki görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir($p=,021$, $p=,002$, $p<.05$)

4.9. Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın dokuzuncu sorusu “Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu soruya yanıt olmak üzere Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen görüşleri anketinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Tabloda Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından Mann-Whitney U testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 17 Yöneticilerin Nöbetçi Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Çözüm Önerileri Konusunda Cinsiyet Açısından Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
S21-Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.	Bay	65	43,74	2843,00	698,000	,414
	Bayan	24	48,42	1162,00		
S22-Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.	Bay	65	46,30	3009,50	695,500	,410
	Bayan	24	41,48	995,50		
S23-Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir	Bay	65	44,78	2911,00	766,000	,876
	Bayan	24	45,58	1094,00		
S24-Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır	Bay	65	42,57	2767,00	622,000	,108
	Bayan	24	51,58	1238,00		
S25-Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır	Bay	65	46,81	3042,50	662,500	,208
	Bayan	24	40,10	962,50		
26-Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.	Bay	65	43,82	2848,00	703,000	,307
	Bayan	24	48,21	1157,00		
S27-Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirtilmelidir.	Bay	65	47,32	3075,50	629,500	,065
	Bayan	24	38,73	929,50		
S28-Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.	Bay	65	44,82	2913,50	768,500	,904
	Bayan	24	45,48	1091,50		
S29-Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.	Bay	65	43,92	2854,50	709,500	,475
	Bayan	24	47,94	1150,50		
S30-Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.	Bay	65	44,19	2872,50	727,500	,527
	Bayan	24	47,19	1132,50		
S31-Nöbet için okullarda pedagojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır	Bay	65	43,26	2812,00	667,000	,246
	Bayan	24	49,71	1193,00		

S32-Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.	Bay	65	42,62	2770,00	625,000	,086
	Bayan	24	51,46	1235,00		
	Toplam	89				
a. Görev = Yönetici						

Tablo 15 incelendiğinde yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması anketindeki bütün maddeler hakkındaki çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (sırasıyla, $p=,414$, $p=,410$, $p=,876$, $p=,108$, $p=,208$, $p=,307$, $p=,065$, $p=,904$, $p=,475$, $p=,527$, $p=,246$, $p=,086$, $p>.0$).

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde alt amaçlar doğrultusunda, bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ortaya konmuş, bu sonuçlara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

5.1. SONUÇLAR

5.1.1. Araştırmanın birinci sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri nelerdir?” ifadesi ile ilgili sonuçlar

Yöneticiler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini bildiren maddelerden maddelerden 1. 2. 3. 4. 5. 8. 9 ve 15.maddelere yüksek oranda katılırken 6. 7. 10. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 18. 19 ve 20. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

Öğretmenler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini bildiren maddelerden maddelerden 1. 2. 3. 4. 5. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18 ve 20. Maddelerine yüksek oranda katılırken 6. 7. 8. 12 ve 19. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

Yöneticiler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerilerini bildiren maddelerden 21. 22. 23. 25. 26. 27. Ve 30. Maddelerine yüksek oranda katılırken, 24. 28. 31 ve 32. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

Öğretmenler nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerilerini bildiren maddelerden 21. 23. 24. 26. 27. 28. 30. Ve 31.maddelerine yüksek oranda katılırken,22. 25. 29 ve 32. Maddelerine düşük oranda katılmışlardır.

5.1.2. Araştırmanın birinci sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” ifadesi ile ilgili sonuçlar

Anket maddelerinden

*Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz etkiler.

*Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir, maddeleri için öğretmen ve yöneticilerde anlamlı bir farklılık oluşmamış. Anketin diğer maddelerinde anlamlı bir farklılık oluşmuştur.

5.1.3.Araştırmanın ikinci sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” İfadesi ile ilgili sonuçlar.

Anket maddelerinde yöneticilerin verdiği yanıtlar incelendiğinde

*Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.

*Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar.

*Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.

*Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilere sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyetler yapabilir.

*Nöbet görevi öğretmen için bir yükür.

*Nöbet esnasında oluşabilecek olumsuz durumlar öğretmenin motivasyonunu düşürür.

*Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler.

*Nöbet öğretiliminde gerginlik yaratır.

*Öğretmen nöbet tuttuğu zaman eğitim öğretim performansı düşer.

*Öğretiliminde eğitim öğretilimin dışında bir görev olan nöbet görevi verilmesi uygun değildir.

*Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.

*Öğretmen nöbet gününde korku ve kaygı yaşar, maddelerinde yöneticiler arasında okul düzeylerine göre anlamlı bir fark varken diğer maddelerde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Anket maddelerinde öğretmenlerin verdiği yanıtlar incelendiğinde

*Nöbet esnasında öğretmen öğrenci davranışlarını gözlemlediğinden disiplin sorunu en aza inmiş olur.

*Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir.

*Okullarda sağlıklı ve güvenli bir ortam için nöbet görevi gereklidir.

*Nöbet esnasında öğretmen olumsuz davranışları engeller.

*Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.

*Nöbet görevi okullarda şiddetin azaltılması ve önlenmesi açısından önemlidir.

*Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz yönde etkiler.

*Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir, maddelerinde öğretmenler arasında okul düzeylerine göre anlamlı bir farklılık vardır anketin diğer maddelerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

5.1.4.Araştırmanın üçüncü sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri nelerdir?” İfadesi ile ilgili sonuçlar.

Anket maddelerinde;

*Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır.

*Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır.

*Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır.

*Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirlenmelidir.

*Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.

*Nöbet için okulda pedagojik formasyona sahip öğretmen dışında nöbet personeli bulundurulmalıdır.

*Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir, maddelerinde yöneticiler ve öğretmenlerin önerileri hakkında anlamlı bir fark oluşmuş olup anketin diğer maddelerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

5.1.5.Araştırmanın dördüncü sorusu “Yönetici ve öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” İfadesi ile ilgili sonuçlar ve tartışma.

Anket maddelerinde yöneticilerin verdiği yanıtlar incelendiğinde

*Adaylık sürecinde hizmet içi eğitim ile öğretmene nöbet görevi ile ilgili eğitim verilmelidir.

*Boş dersleri dolduran nöbetçi öğretmenlere ek ders ücreti ödenmelidir.

*Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılmalıdır.

*Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.

*Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirlenmelidir.

*Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.

*Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.

*Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır, maddelerinde öğretmenlerin okul düzeylerine göre önerileri hakkında anlamlı bir fark oluşmuş olup anketin diğer maddelerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Anket maddelerinde öğretmenlerin verdiği yanıtlar incelendiğinde

*Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir.

*Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumlulukları yasal olarak açıkça belirlenmelidir.

*Öğretmen nöbet görevini yerine getirememektedir.

*Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.

*Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır, maddelerinde yöneticilerin okul düzeylerine göre önerileri hakkında anlamlı bir fark oluşmuş olup anketin diğer maddelerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

5.1.6.Araştırmanın beşinci sorusu “Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?” İfadesi ile ilgili sonuçlar ve tartışma.

Anket maddeleri incelendiğinde;

*Nöbet öğretmende gerginlik yaratır.

*Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.

*Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir, maddelerinde yöneticiler ve öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri yanıtlarda cinsiyet açısından anlamlı bir fark oluşmuş olup anketin diğer maddelerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

5.1.7.Araştırmanın altıncı sorusu “Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır? İfadesi ile ilgili sonuçlar ve tartışma.

Anket maddelerinden;

*Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir, maddesinde yöneticiler ve öğretmenler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir fark oluşmuş olup anketin diğer maddelerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

5.1.8.Araştırmanın yedinci sorusu “Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?” İfadesi ile ilgili sonuçlar ve tartışma.

Anket maddelerinden;

*Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir.

*Nöbet öğretmende gerginlik yaratır, maddelerinde yöneticilerin görüşleri incelendiğinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark oluşmuş olup anketin diğer maddelerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

5.1.9.Araştırmanın sekizinci sorusu “Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?”

Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından çözüm önerilerinde bir fark görülmemiştir çözüm önerilerinde bayan ve erkek yöneticiler hemfikirdirler.

5.2.TARTIŞMA

Yönetici ve öğretmenlerin, “Nöbet öğrencilerin öğretmene bakış açısını olumsuz etkiler maddesi” ve “Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmeni karşı karşıya getirir.” Maddesine katılmadıkları söylenebilir. Anketin diğer maddelerinde yönetici ve öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulaması hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşmuştur.

Ankette nöbetin okul ve öğrenci üzerindeki olumlu etkileri olan maddelerine yöneticiler daha yüksek düzeyde katılmışlardır. Fakat nöbetin öğretmen üzerindeki olumsuz etkilerine öğretmenler daha yüksek düzeyde katılırken yöneticilerin bu maddelere katılmadıkları anlaşılmıştır. Buradan da yöneticilerin öğretmenlerin nöbet sorunlarına çok duyarlı olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik konusundaki görüşleri incelendiğinde, anketin olumlu maddelerinde görüşler arasında okul düzeylerine göre fark olması okul güvenliği algısının okul düzeyine göre farklılaşmasından, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin okul düzeyine göre farklı olmasından ve öğrencilerin yaş düzeylerinin farklılıklarından dolayı olduğu savunulabilir. Fakat olumlu maddelerden olan “Nöbet esnasında öğretmen öğrencilerle daha yakın bir ilişki kurar” ve “Nöbetçi öğretmen teneffüslerde öğrencilerle sosyal aktiviteyi geliştirici faaliyet yapabilir.” Maddeleri için öğretmenler aynı düzeyde katılmışlardır. Ayrıca nöbet görevinin olumsuz etkilerinde “Nöbet öğrencilerin öğretmene karşı bakış açısını olumsuz yönde etkiler.” ve “Nöbet gününde nöbetçi öğretmene yüklenen görevler diğer personellerle öğretmenleri karşı karşıya getirir.”maddelerinde okul düzeyine göre farklılıkların olması okul türüne göre nöbetçi öğretmenlerin görevlerinin farklılaşmasından kaynaklandığı söylenebilir. Fakat diğer nöbet

görevinin olumsuz etkilerine bütün okul düzeylerinde öğretmenler aynı düzeyde katılmışlardır, bu da aslında bu olumsuz etkilerin bütün okullarda yaşandığının kanıtıdır.

Yöneticilerin anketin olumsuz maddelerine katılımları okul düzeylerine göre farklılık göstermiştir. Fakat anketin olumlu maddelerinde farklılığın olmaması nöbetin okul düzeyine göre yöneticilerin görüşlerinin farklılaşmadığı fakat nöbetin olumsuz etkilerinin yöneticiler tarafından farklı algılandığı görülmüştür. İnsanın algı dünyası, olumsuz durum ve olaylara karşı daha duyarlı bir tepki gösterebilir.

Öğretmen ve yöneticiler öğretmenlerin adaylık süreçlerinde nöbet ile ilgili eğitim alması konusuna yüksek oranda katılmışlardır. Ayrıca öğretmen ve yöneticiler nöbet görevi olan öğretmenlerin hem nöbet görevleri hem de boş derslere girmeleri halinde ayrı ayrı ek ders alması konusunda yüksek düzeyde katılım göstermişlerdir. Öğretmenin aynı nöbet görevi ile birlikte derse girmiş olmasından dolayı nöbet görevini tam olarak yapamaması hususuna da yüksek düzeyde katılmışlardır. Nöbetçi öğretmenlerin okulda yaşanan olaylardan dolayı adli ve idari soruşturmaya maruz kalmamaları konusunda da öğretmen ve idareciler yüksek düzeyde katılmışlardır.

Yöneticiler “Öğretmenlerin nöbet gününde dersleri olmamalıdır.” önerisine daha yüksek düzeyde katılmışlardır. Bu da öğretmenlerin o gün derslerinde verimsizlik yaşamalarından kaynaklanıyor olabilir. Öğretmenlerin “Nöbet tuttuğu günün ertesi yarım iş günü izinli sayılması.” önerisine öğretmenler yüksek düzeyde katılmışlardır. Bu durum öğretmenin nöbet gününde yorgunluğunun belirtisi olarak anlaşılabilir. Bu bulgu Günay ve Özbilen (2014) İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Nöbet Görevleri Üzerine yaptıkları bir çalışmada ortaya koydukları öğretmenlerin özellikle öğleden önce nöbet görev bölgesinde dolaştıkları ve öğrencileri kontrol ettikleri, öğleden sonra ise nöbet görevinin verdiği yorgunluktan dolayı öğretmenler odasında buldukları sonucu ile paralellik göstermektedir. Yöneticilerin “Nöbetçi öğretmenliğin görev ve sorumluluklarının yasal olarak açıkça belirlenmesi” ve “Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır.” önerilerine yüksek düzeyde katılmaları, nöbetçi öğretmenin görev ve sorumluluklarında problem yaşadıklarının bir göstergesi olabilir. Bu bulgu Gündoğdu, K. , Saracaloğlu, A. S., Altın, M. ve Üstündağ, N. (2015). Okul Nöbetlerinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi üzerinde yaptıkları çalışmada ortaya koydukları Öğretmenler, okul yönetiminin nöbetlerde

öğretmenleri çok fazla şeyden sorumlu tuttıkları görüşündedirler sonucu ile paralellik göstermektedir.

Yöneticilerin okul düzeylerine göre nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin önerilerine bakıldığında “Nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır.” “Öğretmenlerin nöbet gününde dersi olmamalıdır.” görüşlerine bütün okul düzeylerinde yüksek olarak katılmışlardır. “Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.” ve “Nöbet güvenlik güçlerinin yapması gereken bir görevdir.” önerilerine bütün okul düzeylerinde düşük olarak katılmışlardır. Yöneticilerin nöbet görevini öğretmenlerin yapmaları gereğini düşündüklerini, öğretmenin görevleri arasında nöbet tanımının olması gerektiğini ortaya koymakla birlikte, öğretmenin bu görevi yerine getirebilmesi için o gün dersinin olmaması gerektiği yöneticiler tarafından kabul görmüştür.

“Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır,” “Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi gün yarım iş günü izinli sayılmalıdır,” “Nöbet için öğretmene ek ders ücreti ödenmelidir,” “Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.” önerilerine öğretmenler okul düzeylerine göre farklı düzeyde katılım göstermişlerdir. “Öğretmenin nöbet gününde dersi olmamalıdır,” “Öğretmen nöbet tuttuğu günün ertesi günü yarım iş günü izinli sayılmalıdır.” görüşlerine sınıf öğretmenlerinin haftanın her günü derse girmek zorunda olduklarından dolayı farklı bir katılım göstermiş olabilirler. Ayrıca “Nöbetçi öğretmen okullarda yaşanan olaylardan adli ve idari soruşturmalara maruz kalmamalıdır.” önerisi ilkökul ve ortaokullarda okuldaki olaylar daha az sorun getirdiğinden lise öğretmenleri ile ilkökul ve ortaokul öğretmenleri arasında bir farklılık oluşmuş olabilir. Diğer önerilerde öğretmenlerin okul düzeylerine göre görüşleri arasında farklılık belirlenmemiştir.

Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından bakıldığında “Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir”, “Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir,” “ Nöbet öğretmende gerginlik yaratır.” maddelerine ilişkin görüşlerinde farklılık olduğu belirlenmiştir. “Nöbetçi öğretmenlik uygulaması okul güvenliğinin oluşturulması açısından önemlidir,” görüşüne bayanlar tarafından daha yüksek düzeyde katılım olmuştur. Bu durum bayan öğretmenlerin okul güvenliği konusunda

nöbetçilik görevinde sıkıntıyı erkeklerden daha çok yansıttığını göstermektedir. Ayrıca bayanların “Nöbet öğretmenlerde gerginlik yaratır ,” görüşüne katılmaları da nöbet görevinde erkeklerden daha çok zorluk yaşadıklarının göstergesidir.

Öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından “Nöbet görevini okullarda idareciler yerine getirmelidir.” önerisine erkek öğretmenler daha yüksek düzeyde katılmışlardır diğer çözüm önerilerinde erkek ve bayan öğretmenlerde çözüm önerilerine katılma düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Bu durum öğretmenlerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda hemfikir olduklarını göstermektedir.

Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri konusunda cinsiyet açısından erkek yöneticiler , “Nöbetçi öğretmen nöbet esnasında dersine girmediği öğrencileri daha yakından tanıyıp rehberlik edebilir”, görüşüne daha yüksek düzeyde katılırken “Nöbet öğretmende gerginlik yaratır”, görüşüne bayan yöneticiler daha çok katılmışlardır. Diğer görüşlerde yöneticiler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Yöneticilerin nöbetçi öğretmenlik uygulamasına ilişkin çözüm önerileri konusunda cinsiyet açısından çözüm önerilerinde bir fark görülmemiştir çözüm önerilerinde bayan ve erkek yöneticiler hemfikirlerdir.

5.3.ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler, uygulamaya ve yapılacak araştırmalara yönelik olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

5.3.1. Uygulayıcılar için öneriler

439 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Yüksek Ve Orta Dereceli Okullar Öğretmenleri İle İlkokul Öğretmenlerinin Haftalık Ders Saatleri İle Ek Ders Ücretleri Hakkında Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici Ve Öğretmenlerinin Ders Ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararında nöbet görevi için ek ders ücreti tanımlanmamıştır. Öğretmen nöbet tuttuğu gün fiili olarak yaptığı nöbet görevi için ek ders ücreti almamaktadır.

Öğretmene nöbet görevi için ek ders ücreti ödenmesi öğretmenin yaptığı işin karşılığını alması bakımından önemlidir. Ayrıca boş derslere giren nöbetçi öğretmenler girdiği dersin ek ders ücretini de almalıdır.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde ve Mesleki Ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinde öğretmenin nöbet görevi olduğu okul müdürlüğünün belirlediği çizelgelere göre nöbet tutmaları gerektiği yazılmış olup öğretmen nöbet görevinde hangi görev ve sorumlulukları olduğu ifade edilmemiştir. Nöbet görevinde öğretmen sorumluluklarını ve yapması gereken görevleri okul düzeyleri göz önünde bulundurularak nöbet görevinin kapsamı açık bir biçimde tanımlanmalı ve nöbet öğretmenin görev tanımı içinde yer almalıdır. Bir nöbet yönergesi yayınlanması ve bunun yasal temele dayandırılması okullarda nöbet ile ilgili düzensizliği ortadan kaldıracaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yükseköğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar ve Eki Çizelgesinde öğretmenlik yükseköğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi alarak yetişmiş olan, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürüten kişiler olarak tanımlanmıştır. Kanun ve mevzuat çerçevesinde öğretmenlik mesleğinin genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak niteliklere sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır ve bu şartlara göre öğretmen yetiştirilen programlarda eğitime tabi tutulurlar. Öğretmenler öğretmenlik mesleği bilgilerinin kazandırıldığı programlarda nöbet görevi ile ilgili herhangi bir eğitim almamıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin nöbet ile ilgili herhangi bir özelliğe sahip olup olmadığı da sınanmamaktadır, bu nedenle “Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yükseköğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar” yeniden düzenlenmeli, nöbet görevi ile ilgili üniversitelerde eğitim verilmeli ve öğretmenler adaylık süreçlerinde nöbet ile ilgili eğitim almalıdır, bu öneri nöbet görevinin daha verimli yapılabilmesi açısından önemlidir.

Nöbetçi öğretmen derse de girdiğinden dolayı yorgun olmaktadır. Buna bağlı olarak öğretmenin sınıf içi performansı oldukça düşmektedir, bu durum hem öğretmenin sınıf

yönetiminde sorun yaşamasına hem de öğrencilerin yorgun öğretmenden yeteri kadar istifade edememesine neden olmaktadır, öğretmenin dersinin olmadığı veya az olduğu günlerde nöbet görevi verilmesi, sınıf öğretmenlerine de branş öğretmenlerinin sınıflarına girdiği günlerde nöbet görevi verilmesi, tam gün eğitim yapan okullarda öğretmenin yarım gün nöbet tutması sağlanmalıdır.

Nöbet görevi öğretmende kaygıya yol açmakta, sonuçta bu durum eğitim-öğretime olumsuz yönde yansımaktadır. Okul yönetimi nöbet görevini öğretmenin dersinin az olduğu günlerde vermeli, nöbetçi öğretmeni kaygıya düşüren güvenlik önlemlerini almalı; öğretmene kaygı yaratmayacak bir ortam sunulmalıdır.

Nöbet gününde öğretmen dinlenemediği için verimi düşmektedir. Öğretmenlerin nöbetçi oldukları günlerde okul içi görevleri azaltılmalı, öğretmene nöbeti sırasında dinlenecek zaman ve mekân yaratılmalıdır.

Öğretmenler nöbet gününde okulda oluşan olumsuz durum ve olaylarla karşı karşıya kalmakta, yaşanan olumsuz durumlardan dolayı adli ve idari soruşturmaya maruz kalmaktadırlar yaşanan bu olumsuz durumlardan dolayı öğretmenlerin adli ve idari soruşturmaya maruz kalmamaları konusunda yasal önlemler alınmalıdır.

5.3.1. Araştırmacılar için öneriler

- 1- Çalışmanın evreni genişletilerek ülke genelinde aynı araştırma yapılabilir.
- 2-Öğretmen ve yöneticilerle nöbet görevinin kapsamının belirlenebilmesi için nitel bir çalışma yapılabilir.
- 3-Nöbet görevinin okul disiplinine etkileri üzerine bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. Ü. (2007). Etkili Öğrenme ve Öğretmen. (7. Baskı). İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

Akbaşı, S. (2009). “Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri, Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirmenin Rolü, Öğretmen Yetiştirme Alanında Uygulamalar ve Gelişmeler”.

Akbaşı, S. (2009). Fransa Eğitim Sistemi ve Fransa’ da Öğretmen Yetiştirme. Çağdaş Eğitim Dergisi. Cilt:34, Sayı:370, 8-14.

Alparslan, C. (2010). “Öğretmen Yeterliğinin Güncel Sorunsalı: Bilgi ve İletişim Teknolojileri”. Uluslar Arası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II: 16–18 Mayıs 2010 (s. 225-227). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

A. S. Saracaloğlu ve H. H. Bahar (Ed.). Öğretim İlke ve Yöntemleri (ss.209-276). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Arıkan, R. (2004). Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama. Ankara: Asil Yayın.

Arslan, H. (2010). Bilgi Üretim ve Yayma Mekânı Okullar ve Öğretmen Yetiştirme. Öğretmen Dünyası. Sayı:361, 13-17.

Başaran, İ.E. (1992). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Balcı, A. (2009). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara: PegemA Yayınevi.

Bursalıoğlu, Z. (2002). Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Şener (2013). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, A. (2005). İngilizce Öğretmeni Yetiştirme Programının Kazandırdığı Konu Alanı Öğretmen Yeterliklerinin Standartlara Göre Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Can, N. (2006). Öğretmen Liderliği ve Engelleri. Sosyal Bilimler Aratırmaları Dergisi. 2, (2006): 137-161
- Celkan, H. Y. (1989). Eğitim Sosyolojisi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Çeküç, S. (2008). Lider Öğretmen Yeterliliklerinin İncelenmesi Üzerine Empirik Bir Araştırma.
- Çelenk, S. (1998). Eğitim Yüksekokulu Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, V. (1999). Eğitimde Dönüşümcü Liderlik. Eğitim Yönetimi Dergisi, Güz 1998, 423-442.
- Çelik, V. (2003). Eğitimsel Liderlik. Pegem Yayıncılık.
- Çelik, V. (2013). Eğitimsel Liderlik. Pegem Yayıncılık.
- Demir, Arı. (2013) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2013, 32(1), 107-126.
- Demirel, Ö. (2006). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. (9. Baskı) Ankara: PEGEM A Yayıncılık
- EARGED. (2009). “Çağdaş Öğretmen Profili”. <http://otmg.meb.gov.tr>.

Erden, M. (1993). Eğitimde Program Değerlendirme. (Baskı:3) Ankara:PEGEM.

Erden, M. (2005). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Ertürk, S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara.

Gelen, İ. ve Özer, B. (2008). “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görülerinin Değerlendirilmesi”. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5, (9), 39-55.

Gözütok, D. (2006). Öğretim İlke ve Yöntemleri. (1. Baskı)Ankara: Ekinoks Kitabevi.

Günay, G. Ve Özbilen, F. M. (2014). İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Nöbet Görevleri Üzerine Bir Değerlendirme. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3).

Gündoğdu, K. , Saracaloğlu, A. S., Altın, M. ve Üstündağ, N. (2015). Okul Nöbetlerinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi: Problemler Ve Öneriler. İlköğretim Online, 14(1).

Gürkan, T. (1993). İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları İle Benlik Kavramları Arasındaki İlişki, Ankara: Sevinç Matbaası.

Hacıoğlu, F. , Alkan, C.(1997). Öğretmenlik Uygulamaları, Ankara: Alkım Yayınevi.

Kalaycı, Şeref. (2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Kaptan, F. (2004). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Teknolojiyi Kullanmayla İlgili Yeterlikleri Üzerine Bir İnceleme. Çağdaş Eğitim Dergisi, 311, 39-47.
- Karagöz, O. (2009). İstanbul İli Anadolu Yakası Ataşehir İlçesinde Bulunan Resmi Ve Özel İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Etkili Öğretmen Rollerine Yönelik Algıları Nasıldır? Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karasar N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Nobel Yayınları. Ankara.
- Küçükahmet, L. (1975). Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları. Ankara: A.Ü.Eğitim Fakültesi Yayını.
- Küçükahmet, L. (1998). Öğretim İlke ve Yöntemleri (9. Baskı), İstanbul: Alkım Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2000). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçükoğlu, A. ve Kaya, H. İ. (2007). Öğretim Hizmetinin Niteliğini Artırmada Öğretmen Yeterlikleri.
- M.E.B.(2008). Öğretmen Yeterlikleri. Ankara: Meb Devlet Kitapları, Müdürlüğü.
- M.E.B. (2008). Mesleki Ve Teknik Eğitim Yönetmeliği.
- M.E.B. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Ankara.
- M.E.B. (2014). Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- M.E.B. (2013). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.

- Mustan, T. (2002). Dünyada Ve Türkiye’de  ğretmen Yetiştirmede Yeni Yaklaşımlar. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 8(1), 115-127.
- Oktay, A. (1998). “Türkiye’de  ğretmen Eğitimi”. Milli Eğitim Dergisi, 137.
- Özden, Y. (1999). Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Öztürk, Sevim. (2002). Eğitim Üzerine. (E. Toprakçı). Öğretmenliğin Mesleki Temelleri. Ankara: Ütopya Yayınevi.
-  zyurt, S. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Sünbül.Ali,M.(1996).Eğitim Yönetimiyl 2, Sayı -I. 1996, Ss.597-607  ğretmen Niteliği Ve  ğretimdeki Rollerini.
- Sünbül, A. M. ve Arslan, C. (2007). Öğretmenlerin Yeterlilikleri. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 217-232.
- şahin, A.E. (2006). Meslek ve  ğretmenlik. Sönmez, V. (Editör). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık, (261-306).
- şentürk, C. (2009). Öğretmenlik Mesleğinde Etik, Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 10 (111): 25-31.
- şişman, M. (2007). Eğitim Bilimine Giriş. (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- şişman, M. (2008). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- şişman M. (2008). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Taşpınar, M. (2009). Öğretimde İlke ve Yöntemler. Elazığ: Üniversite Yayınevi.

Tezcan, M. (1999). Eğitim Sosyolojisi. Ankara: Afak Matbacılık.

Toprakçı, E., Bozpolat, E. Ve Buldur, S. (2010). “Öğretmen Davranışlarının Kamu Meslek Etiği İlkelerine Uygunluğu”. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1 (2):35-50.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.